

Forord

Under gjennomføringen av dette prosjektet har jeg hatt kontakt med mange dyktige og hjelpsomme mennesker. Alle disse har bidratt på ulike stadier underveis og hjulpet prosjektet videre.

Jeg vil rette en stor takk til:

Veileder Olav Bjarne Lysklett på DMMH for faglige råd, frihet til å forme prosjektet selv og for en gjennomført optimistisk innstilling.

Alle styrerne og de pedagogiske lederne som svarte på undersøkelsen.

De oppvekstansvarlige hos fylkesmennene for lister over alle landets barnehager.

Per Egil Mjaavatn som kontaktperson på NTNU og for metodiske råd i designfasen,
Per Frostad for metodiske og statistiske råd og Christian Klöckner for statistiske innspill.

Kyrre Svarva og Bård Tommy Nilsen på SVT-IT for teknisk opplæring, samt Kari Flatås som har kunnet besvare et hvilket som helst praktisk spørsmål om masteroppgaven.

Gode venner og medstudenter for korrekturlesing. Kollegaer for interesse og spørsmål.

Theo, Olaf og Jørgen for virkelighetsorientering, avbrytelser og lek.

Katrine for gode råd, tid, tålmodighet og alt annet når skrivingen pågikk som verst.

Trondheim, juni 2013

Henrik WB Berger

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag	5
2	Innledning	7
2.1	Begrunnelse for valg av problemstilling	7
2.2	Begrepsavklaringer og disposisjon for oppgaven	7
3	Bakgrunn og teori	9
3.1	Problemstilling sett i lys av pedagogisk historie	9
3.2	Relevante styringsdokumenter	10
3.3	Eksisterende begrunnelser for og beskrivelser av naturbarnehager	12
3.4	Tidligere beskrivelser av naturbarnehager og utetid i barnehager	13
3.5	Organisering og arbeidsmiljø	14
3.6	Oppsummering og mål for oppgaven.....	16
4	Design og metode	17
4.1	Metodevalg	17
4.2	Populasjon, trekning og utvalg.....	19
4.3	Valg av instrumenter	22
4.4	Forhåndstest	24
4.5	Beskrivelse av gjennomføring	24
4.6	Hvem svarte	25
4.7	Hvordan data er analysert.....	25
4.8	Frafall.....	25
4.9	Etiske vurderinger	26
5	Resultater	27
5.1	Organisering	27
5.2	Uteaktivitet.....	32
5.3	Innholdsformidling.....	34
6	Diskusjon	41
6.1	Hovedfunn og drøfting av resultatene generelt	41
6.2	Drøfting av resultatene i forhold til problemstilling	41
6.3	Redegjørelse for styrker og svakheter i forskningsmetode og datamateriale	46
6.4	Konklusjon	47
7	Referanser	49
8	Appendix A: Informasjonsskriv til deltakere	53
9	Appendix B: Spørreskjema	55

1 Sammendrag

Selv om naturbarnehager har vært i sterk framvekst de siste 10 til 15 årene er det ikke tidligere blitt undersøkt om denne typen barnehager skiller seg vesentlig fra andre barnehager. Vi har dermed lite kunnskap om friluft- og naturbarnehager har mer enn bare navnet til felles.

I denne oppgaven ble 56 naturbarnehager sammenlignet med 52 andre barnehager. Funnene viste forskjeller mellom de to gruppene av barnehager på flere områder.

I forhold til uteaktivitet var naturbarnehagene oftere og lengre på tur "utenfor gjerdet". For uteaktivitet "innenfor gjerdet" hadde naturbarnehagene færre utedager enn barnehagene i sammenligningsgruppen, men i naturbarnehagene var de flere timer ute enn barnehagene i sammenligningsgruppen de dagene de hadde utedager "innenfor gjerdet".

Ved å se på grad av innholdsformidling viste det seg at de to gruppene barnehager hadde like ofte innholdsformidling inne. Naturbarnehagene hadde oftere innholdsformidling ute enn i sammenligningsgruppen, men dette kan forklares av at naturbarnehagene er oftere og mer ute.

Videre ble det funnet at barnehagene i sammenligningsgruppen hadde flere ansatte og antall barn enn naturbarnehagegruppene. Imidlertid var det like mange barn pr voksen i begge gruppene. Naturbarnehagene hadde færre barn i alderen 3-6 år pr avdeling. Det var også en høyere andel mannlige ansatte i naturbarnehagene enn i barnehagene i sammenligningsgruppen.

Til sist ble det vist at de ansatte i naturbarnehagene rapporterte om høyere grad av opplevd kontroll over egen arbeidssituasjon.

I tråd med allmenne oppfatninger og tidligere beskrivelser viser studien at naturbarnehagene har kvaliteter ved seg som skiller dem fra andre barnehager.

2 Innledning

2.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV PROBLEMSTILLING

De siste årene har det vært en kraftig vekst i antall barnehager i Norge og flere steder er det full barnehagedekning. Siden 2000 har norske barnehager økt jevnt i størrelse i forhold til antall barn og ansatte (SSB, 2012b). Dette har også medført oppblomstring av barnehager med ulike profiler, det være seg i forhold til musikk, kultur, idrett eller natur og friluftsliv. Når det gjelder sistnevnte gruppe, naturbarnehagene, har det de siste 10 til 15 årene nasjonalt sett vært en tilvekst av slike barnehager fra tilnærmet null til cirka 150 i 2011. Det har vært gjort få undersøkelser for å se på naturbarnehager i forhold til andre typer barnehager, og det er ingen etablert faglig enighet om hva begrepet naturbarnehager innebærer (Lysklett, 2004).

Gjennom arbeid som pedagogisk leder ved små- og storbarnsavdelinger i friluftsbarnehage har jeg erfart at både ansatte og foreldre oppfatter naturbarnehager som noe som skiller seg fra andre barnehager. Jeg har i tillegg erfart at personer med tilknytning til andre typer barnehager ofte også har en oppfatning av naturbarnehagene som noe særegent.

Valget av tema er motivert ut fra at en systematisk kartlegging av denne typen barnehager vil kunne tydeliggjøre om arbeidet og barnehageformen skiller seg fra andre typer barnehager.

Problemstillingen for denne oppgaven er å se på om et representativt utvalg av naturbarnehager og andre barnehager er ulike hverandre i forhold til organisering, uteaktivitet og innholdsformidling.

2.2 BEGREPSAVKLARINGER OG DISPOSISJON FOR OPPGAVEN

Begrepet naturbarnehager brukes i denne oppgaven om alle barnehager som selv bruker begrepet naturbarnehage i navnet sitt, også inkludert tilsvarende begreper som friluftsbarnehage, utebarnehage, turbarnehage, skogsbarnehage, båtbarnehage og maritim barnehage.

Benevnelsen "andre barnehager" brukes her om alle barnehager som faller utenfor naturbarnehagebegrepet slik det defineres i denne oppgaven. Disse representerer et bredt spekter av forskjellige typer barnehager, både med og uten spesiell profil, og må

ikke oppfattes som "vanlige" barnehager eller "normale" barnehager siden en slik definisjon ikke gir mening.

Med innhold menes her vokseninitierte eller -styrte opplevelser, læringsaktiviteter, dialoger og kulturuttrykk. Innholdsbegrepet slik det måles i denne oppgaven er knyttet til Rammeplanens beskrivelser av barnehagens innhold (Kunnskapsdepartementet, 2006).

Med organisering menes her disponering av rom, tid og personer i barnehagen.

I den påfølgende teoridelen redegjøres det for pedagogisk teori, ulike styringsdokumenter og det gis en oversikt over eksisterende begrunnelser som kan belyse framvekst og innhold i naturbarnehager. Deretter gis det en kort oversikt over eksisterende kunnskap om naturbarnehager, fortrinnsvis i Norge. Videre redegjøres det for metoden som er brukt, resultater av undersøkelsen samt at disse drøftes i forhold til aktuell teori.

3 Bakgrunn og teori

Naturbarnehager har ikke historisk sett hatt en klart definert ideologi eller nedskrevet pedagogikk, og har heller ikke et klart definert innhold gitt av forvaltning eller myndigheter (Lysklett, 2004). Det ser heller ikke ut til at det er noen spesifikke pedagogiske teoretikere som legger premissene for hvordan naturbarnehagene har blitt opprettet eller utviklet seg.

En gjennomgang av naturbarnehagers forskjellige planer, som virksomhetsplan, eller årsplan, kunne gitt innsikt i kvalitative egenskaper ved disse barnehagenes pedagogiske og ideologiske forankring. Det har ikke vært mulig å finne en slik gjennomgang og det har heller ikke vært noen ambisjon å lage en slik som en del av denne oppgaven.

Den videre gjennomgangen vil raskt gå gjennom noe pedagogisk historie som kan belyse problemstillingen, og som potensielt danner ideologiske premisser for naturbarnehager. I tillegg vil offentlige styringsdokumenter bli trukket fram siden disse også danner viktige premisser for definisjonen og forståelsen av barnehager i Norge, samt at noen av disse til en viss grad sier noe om naturbarnehager spesielt.

3.1 PROBLEMSTILLING SETT I LYS AV PEDAGOGISK HISTORIE

Historisk har pedagogikken som fag hatt mange forskjellige syn på barn, oppdragelse, natur og læring. Ett velkjent eksempel er i boken *Émile*, der Rousseau fremmer sitt syn på oppdragelse og læring. Han var som mange opplysningsfilosofene opptatt av naturen og den naturlige fornuft (Balke, 1995). Ideene hans danner også grunnlaget for synet på barndom som en egen og selvstendig livsepoke som var verdifull i seg selv. Dette var et syn på den første tiden i livet som var vesentlig mer barnesentrert enn tidligere syn på oppdragelse og læring. I forhold til framvekst av naturbarnehager kan synet på de tre læremestrene i oppdragelsen være aktuelt: naturen, tingene, mennesket. I følge Balke (1995) mente Rousseau at man burde la barnet utvikle seg i naturen så lenge som mulig og at pedagogen burde interagere så sent som mulig. Læreren skulle fungere som naturens forlengede arm.

Basedow var en pedagogisk tenker som var inspirert av Rousseaus syn på oppdragelse og læring. Han trakk fram naturen som en viktig læringsarena, og så på fysisk

aktivitet som et viktig pedagogisk virkemiddel (Balke, 1995). Som Rousseau var han barnesentrert i synet på barndom, oppdragelse og læring.

Hegels syn på pedagogen framstår på sin side som et brudd med pedagogidealet fra opplysningstiden. Hans tanker dreier bort fra Rousseaus ideal om pedagogen som naturens forlengede hånd og troen på en subjektiv ånd. I stedet fremmer han idealet om pedagogen som representant for objektiv fornuft. Hans ideer kan sies å være mer kultursentrert enn naturorientert, noe som innebærer en pedagog som tidligere vil intervensere i barnets egen utvikling (Balke, 1995).

Pestalozzi tok utgangspunkt i familien som ideal for pedagogisk arbeid. Dette innebar en nærmest huslig oppdragelse med vekt på fysiske arbeidsoppgaver som barn og voksne gjør sammen. Han var inspirert av Rousseau og tanken om det ufordervede menneske. Allikevel ble han etter hvert mer orientert mot kulturen og det sosiale samspillet som viktig for barns oppdragelse. Pestalozzi skisserte etter hvert tre stadier i barns oppdragelse og utvikling: natur, samfunn, moral (Balke, 1995).

Fröbel var inspirert av Pestalozzi. Han la stor vekt på fysisk aktivitet og gjøremål og at barnet måtte få uttrykke seg selv gjennom skapende aktivitet. Barnets frie lek får en viktig plass som premiss for barns utvikling og læring. Han mente at alle mennesker var underlagt den guddommelige lov (Balke, 1995), noe som kan tolkes som et uttrykk for naturen som overordnet premiss for menneskenes liv.

Det har også blitt stilt spørsmål ved om naturbarnehagen er svar på et ønske om å slutte seg til gamle tanker fra romantikken som forfektet friheten ute i naturen (Foyn-Bruun, 2006). Ulike teoretikere innen pedagogikken har altså hatt ulikt syn på barns forhold til naturen. Dette kan være relevant for å forstå framveksten av naturbarnehager.

3.2 RELEVANTE STYRINGSdokumenter

3.2.1 For barnehager generelt

Innholdsbegrepet i den første Rammeplanen for barnehager fra 1995 omfatter både det sosiale samspillet, kultur- og fagstoffet og arbeidsmåtene i barnehagen (Barne- og familiedepartementet, 1995). Dette gjelder også for naturbarnehagene, og planen gir en bred definisjon av innhold i barnehagen. Samtidig trekker den fram at "de fem fagområdene skal være tilstede i barnehagens innhold" (Barne- og

familiedepartementet, 1995, s. 8). De fem fagområdene som beskrives er "språk, tekst og kommunikasjon", "samfunn, religion og etikk", "estetiske fag", "fysisk aktivitet og helse" og "natur, miljø og teknikk".

Planen sier ingenting spesifikt om naturbarnehager eller liknende driftsformer, men trekker fram at "planen skal tilpasses varierte driftsformer" (Barne- og familiedepartementet, 1995, s. 8). I og med at dette er en plan som definerte minste felles innhold i landets barnehager, kan man tolke utsagnet som at det er arbeidsmåtene som er den delen av barnehagens innhold, slik det er definert over, som skal varieres.

Med innføring av ny Rammeplan i 2006 ble innholdsbegrepet mer fokusert på fagområder. Selv om omsorg, lek og sosial kompetanse nevnes innledningsvis i kapittelet om barnehagens innhold (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 25), er det fagområdene som vies mest plass i beskrivelsen av barnehagens innhold. Antallet fagområder økes til sju, og "er i stor grad de samme som barna senere møter som fag i skolen" (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 21). I forhold til fagområdene i den første rammeplanen er fagområdet for "samfunn, religion og etikk" delt opp i "etikk, religion og filosofi" og "nærmiljø og samfunn". I tillegg har "antall, rom og form" blitt definert som et eget fagområde.

Heller ikke i denne rammeplanen nevnes naturbarnehager spesielt, mens formuleringen om at "rammeplanen skal tilpasses varierte driftsformer og lokale forhold og rammebetingelser" (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 5) blir stående sammen med et generelt krav til alle barnehager om å "inkludere friluftaktiviteter og utelek i barnehagens hverdagsliv" (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 45).

3.2.2 Styringsdokumenter som omhandler naturbarnehager spesielt

Som et tillegg til Rammeplanen sendte daværende Barne- og familiedepartementet ut retningslinjer om "godkjenning av barnehager som i hovedsak baserer sin virksomhet på friluftsliv" (Barne- og familiedepartementet, 2001) i februar 2001. Brevet var ment som en presisering av at barnehager med hovedvekt på friluftsliv også skulle følge vanlig regelverk i forhold til godkjenning av lokaler. Samtidig blir det redegjort for hva departementet mener med betegnelsen "barnehager som hovedsakelig baserer sin virksomhet på friluftsliv". De trekker særlig fram at disse barnehagene er basert på uteliv, naturkunnskap og motorikk "i større grad enn det som er vanlig" (Barne- og

familiedepartementet, 2001, s. 1). De viser også til at disse barnehagene hadde tettere bemanning "enn vanlige barnehager" (Barne- og familiedepartementet, 2001, s. 1) og flest barn over 3 år. Dette er det nærmeste man kommer å finne en offentlig definisjon av friluftsbarnehager, og dermed implisitt av naturbarnehagebegrepet i Norge.

3.3 EKSISTERENDE BEGRUNNELSER FOR OG BESKRIVELSER AV NATURBARNEHAGER

3.3.1 Opplevelsesorienterte begrunnelser og instrumentelle begrunnelser

Begrunnelser for hvorfor naturbarnehager skal eksistere som eget tilbud kan deles i to hovedlinjer. Den første er den som beskrives som opplevelsesorientert eller paratelig, der aktivitetene eller tilbudet er begrunnet i seg selv. Den andre er innenfor nytteperspektivet, og kan omtales som telisk eller instrumentell. Begge linjer har viktige poenger.

3.3.2 Opplevelsesorienterte tilnærminger

Opplevelsesorienterte tilnærminger beskriver aktiviteter hvor det er opplevelsene som står i sentrum for aktiviteten i barnehagen og hvor det ikke på forhånd er gitt et spesielt mål.

Et eksempel på en slik posisjon kan hentes fra følgende sitat:

"Hva er så egentlig vores viktigste opgave i skovbørnehaven? (...) Er det at give børnene faktisk viden om naturen? Nej for pokker da! (...) Nej, vores opgave er at give børnene et fantastisk børnehaveliv i naturen!" (Eilers, 2004, s. 42)

3.3.3 Instrumentelle tilnærminger

Instrumentelle tilnærminger forstås som at det man gjør er et redskap for å oppnå noe annet enn hensikten med aktiviteten i seg selv. Aktivitetens egenverdi er ikke aktivitetens begrunnelse, men brukes for å oppnå et annet mål enn seg selv. Eksempel på gevinster man kan søke å oppnå kan være miljøfokus og kunnskap om økologi. "Ur och skurbarnehagene" i Sverige presenteres tilsynelatende med fokus på dette. I informasjon om seg selv presenteres pedagogikken som en opplevelsesbasert læring med en klart definert progresjon fra opplevende individ til å ta ansvar for samfunnsutviklingen (Guter, 2004; I ur och skur, 2013).

Motoriske ferdigheter og helsegevinster av barns aktivitet og lek i naturen trekkes også fram (Berg, 2004). Ved å legge til rette for barns frie lek ute kan man øke deres

fysiske aktivitet og forebygge overvekt (Bringolf-Isler m fl., 2010). Det fellesnordiske samarbeidsprosjektet "Frisk i naturen" ser også ut til å innta en instrumentell posisjon ved blant annet å trekke fram følgende begrunnelser for utepedagogikk: "Naturen forbedrer inlærings ferdigheter", " hjelper barn med diagnosen ADHD" og " bidrar till mindre konflikter bland barn och relationen mellan lärare elev forbedras" (Frisk i naturen, 2012, s. 10).

Foyn-Brun har omtalt den instrumentelle tilnærmingen på denne måten.

"Som pedagog er det ikke nok å ta stilling til barnehagens innhold, en må også ta stilling til dannelsesidealer og pedagogiske prinsipper. Bevisstheten om dette er viktig fordi vi ser at politikere, foreldre, ulike organisasjoner og kommersielle interesser ønsker å kontrollere barns læring og dermed få utbyttet av den pedagogiske virksomheten. Dette kan føre til at målsetninger i nasjonale og lokale styringsdokumenter blir instrumentalistiske." (Foyn-Bruun, 2006, s. 15)

Tendenser til slike instrumentalistiske målsetninger kan allerede spores i Rammeplan for barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2006): Mens natur og uteaktivitet bare innledningsvis knyttes til glede, lek og opplevelser, blir bruk av naturen i barnehagene i større grad begrunnet med konkrete læringsmål knyttet til ulike fagområder.

3.4 TIDLIGERE BESKRIVELSER AV NATURBARNEHAGER OG UTETID I BARNEHAGER

Som nevnt innledningsvis er det ikke tidligere gjennomført systematiske kartlegginger av hvorvidt naturbarnehager representerer noe kvalitativt annet enn andre barnehager. Det finnes imidlertid noe litteratur som har beskrevet naturbarnehager, og dette legger grunnlag for det nedenstående.

Lysklett (2004) viste at natur- og friluftsbarnhager er mye ute hele året, som regel 4-6 timer pr dag høst, vinter og vår, og mer enn 6 timer daglig om sommeren. De benytter mange lekeplasser og faste turplasser utenfor barnehagen. Disse funnene ble ikke sammenlignet med andre barnehager.

I en rapport fra Helsedirektoratet om miljørettet helsevern, kosthold og fysisk aktivitet i norske barnehager (Helsedirektoratet, 2012), kommer det også fram at det er store årstidsvariasjoner i hvor mye og ofte barnehagene er ute. Om sommeren var 70% av barnehagene ute mer enn 4 timer pr dag, mens om vinteren var andelen som var like lenge ute redusert til 6,9% når det var varmere enn minus 10 grader og 0,8% når det var kaldere enn minus 10 grader. 91% av barnehagene var ute 1-4 timer pr dag når det

var varmere enn minus 10, og 80,1% av barnehagene var ute mellom mindre enn 1 time pr dag inntil 2 timer pr dag. Rapporten sa ikke noe spesifikt om naturbarnehager. En studie av utemiljøet i norske barnehager viser at store deler av tiden i barnehager brukes ute (70% om sommeren og 31% om vinteren). Studien fant ingen forskjeller i uteaktivitet avhengig av organisering i aldersgrupper, søskengrupper eller basebarnehage (Moser & Martinsen, 2010).

Når det gjelder hvem som bruker naturbarnehagene har Grette (2009) vist at dette opprinnelig var et tilbud som syntes å være attraktivt for det forfatteren definerer som den øvre middelklasse. Forfatteren stiller spørsmål ved om dette gjør barnehagene selvforsterkende ved at de ofte har en sterk foreldregruppe. I tråd med dette er det også vist at foreldrene har høyere utdanning enn befolkningen ellers (Grette, 2009). Emilsen (2005) viser at naturbarnehager ofte har foreldre som aktivt velger en barnehage med samme verdisyn som seg selv.

I forhold til ansatte i naturbarnehager er det kjent at slike barnehager har en relativt høy mannsandel blant de ansatte (Lysklett & Emilsen, 2007). En tenker seg videre at det ofte er sammenfallende interessefelt for friluftsliv og uteliv som gjør at pedagoger søker seg til naturbarnehagene (Hagen, 2005). Følgelig vil personalgruppen kunne ha mer til felles enn hva som vil kunne være tilfelle i en barnehage uten en spesiell profil.

3.5 ORGANISERING OG ARBEIDSMILJØ

Størrelsen på barnehagen, antall barn pr barnegruppe, samt hvor mange voksne som er på hver enkelt gruppe er et uttrykk for hvordan barnehageeier velger å organisere driften. Samtidig vil disse størrelsene legge premisser for hele organiseringen av den enkelte barnehage.

I følge en rapport fra Utdanningsdirektoratet (2012) har størrelsen på norske barnehager økt jevnt fra 2007 til 2011. Antall barnehager med mindre enn 25 barn har blitt redusert med cirka 600 fra 2007 til 2011. I den samme perioden har antall barnehager med mer enn 75 barn økt med cirka 300. Vassenden m. fl. (2011) skriver at en fjerdedel av barnehagebarna går i barnehager med mer enn 80 barn. De fant også at jo større barnehagen var, desto større var barnegruppene. I gjennomsnitt var gruppestørrelsen for småbarn under tre år 12,4 barn og for storbarn, over tre år, 18,7 barn. For blandede grupper med barn over og under tre år var gjennomsnittlig gruppestørrelse 17,6 barn (Vassenden m fl., 2011).

I sin undersøkelse fra 2004 viste Lysklett at friluftsbarnhagene i gjennomsnitt hadde 26 heldagsplasser og mellom 10 og 69 barn pr barnehage (Lysklett, 2004). Fra SSB sine tall fra samme periode var det for hele landet gjennomsnittlig 21,5 heldagsplasser og 33,4 barn pr barnehage (SSB, 2003a). Av friluftsbarnhagene hadde 54% ikke barn i alderen 0-3 år, og gjennomsnittlig var det 9,6 plasser for denne aldersgruppen (Lysklett, 2004). I SSBs tall fra samme periode var det gjennomsnittlig 8,7 barn i alderen 0-3 år pr barnehage (SSB, 2003b).

Disse tallene kan være innhentet på ulike måter og er dermed ikke direkte sammenliknbare. Samtidig kan de gi et bilde av situasjonen for henholdsvis friluftsbarnhagene og alle norske barnehager i perioden 2003-2004.

Det er gjort få studier om arbeidsmiljø i barnehager generelt, så også i naturbarnehager. Organisering av fysiske forhold på arbeidsplassen slik som fysisk belastning, arbeidsstillinger og klare arbeidsoppgaver er faktorer som kan påvirke god arbeidsevne. Samtidig kan "det å forhindre dårlig arbeidsevne" ha "større sammenheng med (...) høy mestring på jobb og i det minste ha moderat beslutningsfrihet eller kontroll" (Saksvik, Guttormsen, & Thun, 2011, s. 3). Det er også pekt på at kontroll over egen arbeidssituasjon kan redusere risikoen for fysisk og psykisk sykdom når arbeidspresset er høyt (Biron & Saksvik, 2009). Endringer i organisering av arbeidet kan øke arbeidstagerens autonomi og kontroll over egen arbeidssituasjon, og dette kan virke preventivt i forhold til nærværspres (faktorer som påvirker ansatte til å gå på jobb selv om de føler seg syke), og negativt sykenærver (Biron & Saksvik, 2009, s. 91). Til tross for at sykefraværet blant ansatte i barnehagesektoren er høyt, er det gjort få studier av arbeidsmiljøet (Enehaug, Gamperiene, & Grimsmo, 2008). Det antas at "(...) manglende kontroll, stor arbeidsmengde, (...) uforutsigbarhet og ansvar for andres ve og vel er blant de arbeidsmiljøfaktorene som bryter ned helsen" (Enehaug m fl., 2008, s. 4). Samtidig er det vist at førskolelæreres innflytelsesmuligheter og bevegelsesfrihet oppleves begrenset (Holte & Grimsmo, 2006). Ansatte i barnehager rapporterer om mindre grad av kontroll over egen arbeidssituasjon enn andre sysselsatte i forhold til mulighet til å bestemme rekkefølge av arbeidsoppgavene (Holte & Grimsmo, 2006, s. 19). Det er ikke kjent i hvilken grad ansatte i norske barnehager generelt, eller i naturbarnehager spesielt, opplever andre aspekter ved kontroll over egen arbeidssituasjon.

3.6 OPPSUMMERING OG MÅL FOR OPPGAVEN

Selv om det finnes begrunnelser og ideer om hva naturbarnehagene skal representere, eksisterer det som nevnt ikke en etablert faglig enighet om begrepet naturbarnehager. Det er gjennomført beskrivende studier tidligere, men så vidt bekjent har systematiske sammenligninger med andre typer barnehager ikke vært gjort.

Det mangler dokumentasjon på om arbeidet som gjøres og om innholdet i naturbarnehagene skiller seg nevneverdig fra andre barnehager.

Denne oppgaven tar derfor mål av seg til å kartlegge om organisering, uteaktivitet og innholdsformidling i naturbarnehager er annerledes enn i andre typer barnehager.

Dette vil gjøres ved å sammenligne et representativt utvalg naturbarnehager med en gruppe barnehager som ikke har en slik profil.

4 Design og metode

4.1 METODEVALG

Problemstillingen i denne oppgaven søker å finne svar på egenskaper ved mange enheter i en populasjon, samt å kunne beskrive generelle trekk i denne populasjonen. Enhetene i denne oppgaven er barnehager, og representeres ved én eller flere ansattes beskrivelser av dem. Noen av egenskapene hos barnehagene er både kvantifiserbare og ikkekvantifiserbare, slik som innholdsformidling, mens noen av egenskapene er rent kvantifiserbare, slik som antall barn. Problemstillingen begrenser seg til å se etter tilstanden til egenskapene på ett bestemt tidspunkt.

Kvantitativ metode egner seg godt for å se på kvantifiserbare egenskaper i større utvalg og å se på mulige sammenhenger mellom enhetene i dette utvalget. Kvantitativt tverrsnittdesign ble derfor valgt for prosjektet.

Kvantitativ metode har av noen blitt sett på som positivistisk. Forenklet sagt kan man si at positivismen er basert på at "bare utsagn som i prinsippet kan verifiseres eller falsifiseres i lys av observasjoner av virkeligheten, er meningsfulle" (Ringdal, 2007, s. 34). Dette er problematisk fordi det forutsetter at vi vet hva virkeligheten er. Ringdal (2007) sier også at observasjoner og måling av virkeligheten bygger på teori både når vi definerer hva vi ser etter eller velger å måle, og når vi skal tolke og forstå disse observasjonene og målingene. Ringdal (2007) omtaler hvordan Popper lanserte den logiske positivismen og innfører falsifisering som bærende prinsipp ved at man kan forkaste hypoteser om virkeligheten som leder til en ny hypotese. Denne representerer fremdeles ikke virkeligheten, men blir stående til noen eventuelt senere kan forkaste den på bakgrunn av nye observasjoner. Som resultat av Poppers kritiske relasjonisme vil man kunne påstå at kvantitativ metode er deduktiv fordi den baserer seg på eksisterende kunnskap og hypoteser.

I denne oppgaven blir kvantitativ metode forstått og brukt som en hypotetisk deduktiv metode som er en vekselvirkning mellom induksjon og deduksjon. Kort fortalt kan dette beskrives som en uendelig runddans ved at hypoteser basert på kunnskap testes opp mot observasjoner for å se om det er empiriske sammenhenger som eventuelt falsifiserer den tidligere hypotesen og skaper ny teori som i sin tur vil bli testet på samme måte (Ringdal, 2007).

Dette prosjektet tar utgangspunkt i tidligere undersøkelser av naturbarnehager, ser på hvordan disse og andre barnehager beskrives og tester om disse beskrivelsene fremdeles er gyldige for et nytt utvalg og et nytt tidspunkt. Andre problemstillinger i prosjektet tar utgangspunkt i spørsmål som enten tidligere ikke har vært undersøkt eller som tidligere undersøkelser har avdekket som relevante. Noen tema i undersøkelsen har bakgrunn fra egne praksiserfaringer.

Som et resultat av at hypotesene hele tiden må testes opp mot observasjoner er man avhengig av å ha høy grad av nøyaktighet (reliabilitet) i målingene for å kunne gi gyldige (valide) konklusjoner. Validitetsbegrepet kan deles opp i fire underbegreper (Kleven, 2007; Skog, 2004). Skog (2004) definerer dem som begrepsvaliditet, konklusjonsvaliditet, intern validitet og ekstern validitet. Dette sammenfaller delvis med Kleven (2007) sin oppdeling i construct-, statistical-, internal-, og external validity. Videre i oppgaven vil Klevens oppdeling bli brukt som utgangspunkt.

Construct validity betegnes som at det man spør om måler det man ønsker å spørre om. Dette vil si at man må klare å operasjonalisere de problemstillingene man vil undersøke til målbare variabler, skalaer og indekser. Problemstillingen i denne oppgaven omhandler spørsmål som kan stilles både kvantitativt og kvalitativt. For å sikre en akseptabel grad av construct validity har det blitt gjort enkel forhåndsundersøkelse av hele spørreskjemaet og brukt sammensatte mål for noen av spørsmålene.

Statistical validity handler om hvorvidt tendenser og sammenhenger er statistisk signifikante. I denne oppgaven har alle tester blitt foretatt med alfanivå på 5%. Det vil si at det er 95% sjanse for at de forskjellene som er funnet er et resultat av sannsynlige forskjeller mellom gruppene, og at det er 5% sjanse for at disse forskjellene kan forklares av noe annet enn sannsynlige forskjeller mellom gruppene. Med dette godtar man altså 5 prosent sjanse for å begå type 2 feil, det vil si sjansen for å beskrive sammenhenger som egentlig ikke er reelle.

Internal validity beskriver om sammenhenger vi eventuelt avdekker mellom ulike variabler og fenomener er reelle eller spuriøse. Det vil si om man beskriver hvorvidt fenomener har en felles variasjon som kun forklares av hverandre eller om disse egentlig kan forklares av andre forhold (tredjevariabler). I denne oppgaven er det tatt hensyn til dette ved å velge spørsmål som tidligere har vist en sannsynlig

sammenheng med problemstillingen, samt gjennom statistisk kontroll for tredjevariabler der dette har vært aktuelt.

Begrepet external validity er sammenliknbart med det noen kaller generaliserbarhet, det vil si å kunne trekke gyldige konklusjoner i en større sammenheng, gjerne i forhold til en populasjon, ut fra resultater og data i en undersøkelse. For å kunne trekke generelle slutninger fra resultatene i drøftingen har det vært brukt vanlige trekkemetoder som skal unngå systematiske skjevheter i utvalget i så stor grad som mulig.

Reliabilitet kan isolert sees på som treffsikkerheten og nøyaktigheten til målinger. Den kan påvirkes både av tilfeldige og systematiske feil. Man kan også se på det i en større sammenheng som den totale mengden mulige feilkilder i en undersøkelse, kalt total survey error (Ringdal, 2007). Det er mange forhold i en undersøkelse som har mulige feilkilder. Alle feil og manglende reliabilitet i disse, både tilfeldige og systematiske, vil svekke den totale reliabiliteten i undersøkelsen og dermed også validiteten. Dette er summen av målefeil og representasjonsfeil. Eksempler på målefeil er dårlig begrepsvaliditet (Klevens construct validity), instrumentfeil og databehandlingsfeil. Representasjonsfeil inkluderer blant annet feil i utvalgsramme, trekningsfeil, systematisk frafall og eventuelle vektingsfeil.

4.2 POPULASJON, TREKNING OG UTVALG

4.2.1 Populasjonsoversikt

For å sikre at utvalget som er grunnlaget for undersøkelsen er så representativt som mulig er det viktig å skaffe en mest mulig komplett populasjonsoversikt.

Det finnes pr i dag ikke et åpent og autorativt register over barnehager slik det finnes over for eksempel norske utdanningsinstitusjoner gjennom Nasjonalt Skoleregister, et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå (SSB). Imidlertid finnes det andre registre over barnehagene i Norge.

Det private registeret Pedlex Norsk Skoleinformasjon DA (Pedlex) er en barnehageoversikt som de selv holder ved like basert på informasjon fra Norsk Enhetsregister og egeninnhentede data.

Det offentlige registeret Barnehage-Statistikk-InnrapporteringsLøsning (BASIL) er basert på årsrapporteringskjema fra alle barnehager til kommunene som bevilgende myndighet pr 15. desember hvert år, men registeret er ikke åpent tilgjengelig og det er

tilsynelatende ikke mye referert til. Kunnskapsdepartementet er registereier, mens SSB er databehandler for BASIL.

I tillegg har fylkesmennene tilsyn med kommunenes rapportering av barnehagetallene til BASIL og vil derfor i de fleste tilfeller ha en god oversikt over barnehagene i sitt fylke. Flere fylkesmenn oppdaterer i tillegg denne oversikten fortløpende i løpet av rapporteringsåret.

Arbeidet med å samle inn barnehagelister startet i januar 2011. I oversikten til Pedlex var det over 300 færre enheter (6348) enn i SSB sitt mest oppdaterte offisielle tall (6675) fra januar 2010 (SSB, 2010). Denne forskjellen skapte for stor usikkerhet rundt nøyaktigheten til Pedlex sine lister.

Gjentatte skriftlige og muntlige henvendelser til SSB om begrenset tilgang til barnehageoversikten i BASIL førte ikke fram. Ved muntlig kontakt med Kunnskapsdepartementet om tilgang til oversikt over norske barnehager ble Pedlex anbefalt. Til slutt ble de barnehageansvarlige hos hver fylkesmann kontaktet for å få deres oppdaterte lister i stedet. Alle fylkesmenn sendte inn lister bortsett fra Møre og Romsdal, Akershus, Oslo og Svalbard. For disse tre fylkene samt Svalbard ble dermed Pedlex den mest komplette tilgjengelige oversikten over populasjonen.

Til sammen dannet disse listene den mest fullstendige oversikten over barnehagepopulasjonen som var offentlig tilgjengelig på det tidspunktet.

4.2.2 Sammenligning av forskjellige populasjonsoversikter

Siden BASIL kan antas å være den mest fullstendige oversikten over barnehagepopulasjonen i Norge fortsatte arbeidet med å søke om innsyn i disse dataene parallelt med arbeidet med å samle inn lister fra fylkesmennene. Imidlertid ble innsyn innvilget først etter utsendelse av spørreundersøkelsen til deltakerne. Selv om tilgang til BASIL kom for sent til å brukes som utgangspunkt for trekkingen, kunne den brukes til å sammenlikne de forskjellige populasjonsoversiktene som var tilgjengelig. Sammenligningen viste at populasjonen brukt som grunnlag i denne oppgaven (6615) var 0,7% høyere enn populasjonen i BASIL, 0,9% lavere enn SSBs tall for 2009 og 3,9% høyere enn Pedlex sin oversikt. Sammenligningen viste også at populasjonen brukt i oppgaven for naturbarnehager (149) var 3,5% høyere enn BASIL sin tilsvarende populasjon, og at populasjonen brukt i oppgaven for

sammenligningsgruppen (6466) var 0,6% høyere enn BASIL sin tilsvarende populasjon.

Disse forskjellene kan antakelig delvis forklares av at grunnlagsdataene er samlet inn på forskjellige tidspunkter, fra ulike kilder og muligens også baserer seg på litt forskjellige måter å telle enheter på. Det ser ikke ut til at forskjellene er systematiske i forhold til enkelte fylker eller landsdeler.

Barnehageoversikten inneholdt alle typer barnehager, men siden familiebarnehager og åpne barnehager har en vesensforskjellig organiseringsform og andre krav til barnegruppestørrelse og personalsammensetning enn vanlige barnehager ble disse tatt ut av populasjonen. Den totale utvalgsrammen, fratrukket familiebarnehager og åpne barnehager, var totalt 5624 og danner utvalgsrammen for denne oppgaven..

4.2.3 Inkluderingskriterier

Grunnlaget i denne oppgaven for oppdelingen i en naturbarnehagegruppe og en sammenligningsgruppe ligger i vektleggingen av hva barnehagene selv kaller seg. Det er altså utelukkende de barnehagene som selv ønsker å framstå som naturbarnehager og liknende, og som også har enten natur-, friluft-, ute-, tur-, skogs-, maritim eller båtbarnehage som en del av navnet sitt, som inkluderes i naturbarnehagebegrepet i denne oppgaven (eksempelvis Svingen naturbarnehage). Andre avgrensingsmetoder kunne også vært benyttet slik som å definere minimum mengde utetid for naturbarnehager, i hvilken grad barnehagene bruker natur i hverdagen eller hvor fysisk aktive de er. Navnekriteriet er valgt i et forsøk på å unngå at egen førforståelse av hva en naturbarnehage bør eller pleier å være skulle styre hvem som havnet i de to gruppene som var med i oppgaven. Det er også valgt fordi det inkluderer barnehagenes selvoppfatning og åpner for flere tolkninger av naturbarnehagebegrepet. Barnehagene i sammenligningsgruppen representerer således alle andre typer barnehager som ikke er inkludert i naturbarnehagebegrepet i denne oppgaven. Det er grunn til å presisere at dette ikke må oppfattes som "vanlige barnehager", men derimot inneholder en bredt sammensatt gruppe barnehager med eller uten ulike spesielle profiler, organisering og satsningsområder, for eksempel "musikkbarnehager", barnehager med egne utegrupper, barnehager med satsing på fysisk aktivitet og gårdsdrift eller barnehager uten noen spesielle profiler eller satsningsområder.

Trekning av utvalg ble gjort ved enkel tilfeldig trekning (EET) for å minske faren for systematiske feil som andre aktuelle trekkemetoder kan ha. Imidlertid ble det før trekking av utvalgene antatt at forskjeller i de ytre rammene og miljøet rundt barnehagene i forskjellige landsdeler kunne påvirke barnehagenes mulighet for å drive med noen av de aktivitetene som skulle måles, nemlig uteaktivitet. Disse forskjellene kunne være klima og daglengde. For å minske muligheten for geografiske skjevfordelinger ble det valgt å foreta en proporsjonal stratifisering med enkeltfylker som strata. På denne måten er man sikret at antall barnehager fra hvert fylke i utvalget stemmer proporsjonalt med totalt antall barnehager i hvert fylke. "Stratifisering kan på denne måten forbedre utvalgets kvaliteter, men liksom ETT behøves en fullstendig utvalgsramme" (Ringdal, 2007, s. 188). Man kunne brukt klynger av forskjellige barnehagetyper som for eksempel Steiner-, gårds- eller kulturbarnehager, men noen aktuelle klynger er veldig små og man måtte da forholdt seg til vektingsproblematikk. Strata foretrekkes framfor klynger fordi det ikke har de samme negative designeffektene på den totale feilmengden i prosjektet. "Mens stratifisering øker presisjonen, svekker klyngeutvelging presisjonen" (Ringdal, 2007, s. 189).

Valget av utvalgsstørrelse 99 ble tatt for å sikre tilfredsstillende n for å beholde muligheten til å benytte både parametrisk og ikkeparametrisk statistikk selv om deltakelsen skulle bli lavere enn ønsket.

Utvalgsrammen ble totalt 5624 barnehager, fordelt på 148 i naturbarnehagegruppen og 5476 i sammenligningsgruppen. Fra dette ble det trukket 99 barnehager fra hver gruppe ved hjelp av sekvensiell tilfeldig trekking med tilfeldig trukket startpunkt, proporsjonalt stratifisert på fylke.

4.3 VALG AV INSTRUMENTER

Spørreskjema tar utgangspunkt i deler av skjema utviklet til undersøkelse av naturbarnehager i regi av DMMH (Hagen, Lysklett, & Emilsen, 2003).

Spørreskjemaet ble også brukt i forkortet versjon i en mastergradsstudie i 2009 (Grette, 2009). Skjemaet inneholder også spørsmål om hvordan barnehagen jobber med fagområdene i rammeplanen i naturbarnehagene samt organisering av barnehagen og utedriften. I tillegg er spørsmål om kontroll over egen arbeidssituasjon hentet fra QPS Nordic som er et felles nordisk instrument til å undersøke hvordan arbeidstakere oppfatter sitt arbeid (Elo m fl., 2000; STAMI, 2001).

Skjemaet ble utformet som et nettbasert spørreskjema. Dette ga muligheter til å tilpasse antall spørsmål til om de som svarte var styrer, pedagogisk leder eller begge deler. Det ga også muligheten til å legge inn kontrollrutiner som sikret mot feil i svar og format. Alle spørsmål i skjemaet var frivillige unntatt spørsmål om stilling og om type barnehage.

Spørsmålene til styrer og pedagogisk leder var ulike, og de som hadde begge roller svarte på begge sett med spørsmål. Alle svarte på spørsmål som handlet om dem selv, om arbeidsmiljø, kontroll over egen arbeidssituasjon og om holdninger. Styrerne svarte på overordnede spørsmål om barnehagen, blant annet om antall ansatte, grupper, satsningsområder, fravær og eierskap, siden dette er spørsmål som ansatte i denne rollen kan antas å ha god oversikt over. Pedagogiske ledere svarte på spørsmål om sin barnegruppe, blant annet om gruppestørrelse, uteaktivitet og innholdsformidling, siden ansatte i denne rollen kan antas å ha best oversikt over den utførte aktiviteten i hver enkelt barnegruppe.

4.3.1 Måleskalaer, skalaer og indekser

På spørsmål om opplevelse av arbeidssituasjon og om holdninger i slutten av spørreskjemaet ble det brukt en seksdelt analog skala i Likert-format som kun hadde angitt verdi i øverste og nederste punkt. Eksempel:

På en skala fra 1 til 6, hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn: (Utsagn)

Svært uenig 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 Svært enig

Det ble valgt en seksdelt skala som "tvinger" de som svarer til å innta et negativt eller positivt standpunkt for å unngå usikkerhet ved analyse av dataene om midtskår betød "vet ikke" eller "nøytral". Den samme strukturen ble brukt gjennom hele spørreskjemaet for å redusere mistolkning av måleskala i så stor grad som mulig. Spørsmålene om kontroll over egen arbeidssituasjon som er hentet fra QPS Nordic er også målt på den samme seksdelte Likert-skalaen for å hindre mistolkninger av svaralternativene. Dette fører imidlertid til at svarene på disse spørsmålene ikke kan sammenliknes med de normerte resultatene på de samme spørsmålene i QPS Nordic som blir målt på en femdelt skala.

Aktuelle deskriptive variabler er knyttet til eierskap, geografisk plassering, antall barn og ansatte, kjønn, fravær, gruppestørrelse, tidsdisponering, alderssammensetning, eller

aktivitetslokasjon. Disse er lett målbare og i hovedsak på nominal-, dikotom-, intervall- og skalanivå.

På spørsmål om hvor ofte barnehagene var ute og hyppighet av innholdsformidling ble det brukt en skala med sju punkter hvor hvert punkt hadde angitt en verdi eller verdiområde. Skalaen ble i datamaterialet kodet fra 1 til 7 hvor 1 angir "Daglig" via 6 for "En gang i året eller oftere" til 7 for "Aldri". De underliggende verdiene (hyppigheten av aktiviteten) er fallende, kontinuerlige og logaritmiske, dvs. at verdien halveres for hvert trinn på skalaen fra 1 til 6.

4.4 FORHÅNDSTEST

Kvaliteten på spørreskjemaet med tanke på validitet og reliabilitet kan forhåndstestes ved hjelp av en referansegruppe. En referansegruppe bør være større enn 30 respondenter for å kunne kjøre faktoranalyse og test for indre konsistens. En enhet som er med i en forundersøkelse kan bli påvirket av å være med gjennom både modningseffekt og instrumenteffekt (Ringdal, 2007). Dette kan true validiteten i hovedundersøkelsen slik at disse må utelates fra utvalgsrammen for både naturbarnehagene og sammenligningsgruppen.

I stedet for å opprette en full referansegruppe ble i stedet åtte personer som nettopp hadde jobbet som styrere eller som hadde permisjon som pedagogiske ledere kontaktet. Disse gjennomførte en testversjon av spørreundersøkelsen og kom med tilbakemeldinger om tvetydige formuleringer, inkonsistente spørsmål, tekniske feil i skjema og nødvendige presiseringer. Dette gir ikke en fullgod forhåndsundersøkelse, men ga verdifull informasjon som medførte flere endringer før endelig spørreundersøkelse ble åpnet. Mangelen på en fullstendig forhåndsundersøkelse økte behovet for antall spørsmål om innholdsformidling for å sikre et tilstrekkelig antall delspørsmål med samme dimensjon og tilstrekkelig indre konsistens.

4.5 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING

Førstekontakt ble gjort på e-post til barnehagens oppgitte e-postadresse med informasjonsskriv (Appendix A: Informasjonsskriv til deltakere) og link til spørreundersøkelse (Appendix B: Spørreskjema). Denne linken var unik for hver barnehage. Alle pedagogiske ledere og styrere brukte sin barnehages unike link når de svarte slik at det kunne komme inn flere svar per barnehage som var med i undersøkelsen.

Etter en uke ble det sendt ut en ny e-post til dem som ikke hadde svart. Etter to-tre uker ble de barnehagene som ikke hadde besvart undersøkelsen kontaktet på telefon for å sjekke om de hadde fått e-posten og minne dem på at de fremdeles hadde muligheten til å svare. I tillegg fikk de barnehagene hvor kun styrer og ingen pedagogiske ledere hadde svart en ekstra forespørsel om å sende e-posten videre til de pedagogiske lederne. Undersøkelsen ble stengt for flere svar etter 42 dager (27 arbeidsdager).

4.6 HVEM SVARTE

4.6.1 Svarprosent

99 naturbarnehager og 99 barnehager i sammenligningsgruppen ble spurt om å delta. Det kom inn svar fra 56 (56,6%) naturbarnehager. Det kom inn svar fra 52 (52,5%) barnehager i sammenligningsgruppen. Totalt kom det inn svar fra 108 (54,5%) barnehager.

4.6.2 Besvarelser av spørsmål til pedagogiske ledere

Det kom inn 98 besvarelser fra ansatte som har rollen som pedagogisk leder fra 63 forskjellige barnehager. 54 av disse svarene representerte 35 naturbarnehager. 44 av disse svarene representerte 28 barnehager i sammenligningsgruppen.

4.6.3 Besvarelser av spørsmål til styrere

Det kom inn 95 besvarelser fra ansatte som har rollen som styrer. 52 av disse svarene representerte naturbarnehager. 43 av disse svarene representerte barnehager i sammenligningsgruppen.

4.7 HVORDAN DATA ER ANALYSERT

Dataene fra spørreundersøkelsen er analysert statistisk ved hjelp av SPSS versjon 18 og 19. Valg av statistiske analysemetoder er gjort ut fra vurdering av variablenes målenivå, samt ut fra analyse av normalfordeling, outliers og kontinuitet i dataene. Disse vurderingene er gjengitt i forbindelse med hver enkelt analyse i resultatkapittelet.

4.8 FRAFALL

Det kan være tilfeldige eller systematiske årsaker til at noen av barnehagene ikke deltok i undersøkelsen. Hvis frafallet er systematisk, for eksempel knyttet til vegring

grunnet ladede begreper i presentasjonen av undersøkelsen eller i spørreundersøkelsen, vil dette være en feilkilde som påvirker validiteten til hele undersøkelsen.

For å kontrollere for systematisk frafall ble det trukket fem naturbarnehager og seks barnehager fra sammenligningsgruppen fra den delen av utvalget som ikke hadde besvart undersøkelsen. Styrene ble kontaktet på telefon og spurt om opplysninger om eierskap, antall ansatte menn og kvinner, antall barnegrupper med alderssammensetning 0-3, 3-6 og 0-6 år, samt antall barn under 3 år og over 3 år. Dette er spørsmål som også er besvart i spørreundersøkelsen, og dataene var tenkt analysert med ikkeparametrisk statistikk for å avdekke eventuelt systematisk frafall. Imidlertid var det kun mulig å få tak i fem av de elleve barnehagene før barnehageåret var slutt, noe som gjorde at datagrunnlaget ble for svakt til å kunne analyseres. Hva som var grunnen til at det var så vanskelig å få tak i styrene i disse barnehagene er ukjent. En antakelse er at disse hadde høy arbeidsmengde, bare delvis var til stede i barnehagen eller at de ikke prioriterte deltakelse i slike undersøkelser.

4.9 ETISKE VURDERINGER

Informantene er ikke direkte identifiserbare gjennom spørreskjema. Data er analysert og resultater er presentert på gruppenivå. Enkeltbarnehager eller enkeltrespondenter kan ikke identifiseres. Prosjektet ble meldt til og godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS, med prosjektnummer 25983. Datamaterialet ble anonymisert 31.12.2011. Spørreskjema og beskrivelse av prosjekt ble sendt til REK Midt for forhåndsvurdering på grunn av spørsmålene om arbeidssituasjon og sykefravær. De vurderte at prosjektet ikke var søknadspliktig.

Eget ansettelsesforhold i en friluftsbarnhage kan påvirke valg av spørsmål og tolkning av data. Imidlertid har det vært mulig å holde tilstrekkelig avstand til stoffet underveis blant annet fordi metoden og instrumentene som er brukt gir en stor grad av avstand og standardisering (Ringdal, 2007, s. 102). Det har også i størst mulig grad vært forsøkt å velge spørsmål om innholdsformidling og uteaktivitet som er relevante og sannsynlige både for naturbarnehagene og sammenligningsgruppen.

5 Resultater

5.1 ORGANISERING

5.1.1 Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til størrelse?

Størrelsen på barnehagene kan måles ved å se på antall ansatte og antall barn i barnehagen. I denne undersøkelsen ble styrerne spurt om dette. Tallene er basert på totalantall for ansatte, barn under 3 år og barn over 3 år pr barnehage. Antall ansatte kan inneholde både voksne som jobber direkte med barn og voksne som har støttefunksjoner. Tallet på antall ansatte er likevel egnet til å beskrive størrelsen på barnehagen hvis man forventer at antall i støttefunksjoner øker med størrelsen på kjernevirksomheten. Analysen er gjort med tohalet T-test av to uavhengige grupper siden N er tilstrekkelig, samt at dataene er kontinuerlige, normalfordelte og på rationivå.

Tabell 1: Antall ansatte, antall barn i alderen 0-3 år og antall barn i alderen 3-6 år i naturbarnehagegruppen og sammenligningsgruppen

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Antall ansatte	47	11.6	6.2	36	18.1	10.5	.001	.75
Antall barn 0-3 år	44	13.5	7.7	35	23.3	15.0	.001	.82
Antall barn 3-6 år	46	28.0	18.5	35	43.7	29.6	.005	.60

Tabellen viser at det er høyere antall ansatte, antall barn under 3 år og antall barn over 3 år i sammenligningsgruppen enn i naturbarnehagegruppen.

5.1.2 Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor mange barn det er pr voksen?

For å se på hvor mange barn det er pr voksen må man differensiere analysene mellom antall barn under og over 3 år siden det er forskjellige krav om voksentetthet. Basert

på styrernes svar og tallene i forrige analyse ser det ut til å mangle en metode for å se på dette uten å regne om småbarnsplasser til storbarnsplasser (det går 1 barn under tre år på 2 barn over tre år i forhold til regelverk om pedagogtetthet (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 9)). Styrene oppga antall barn spesifisert ut fra om de var under eller over 3 år, men bare om totalt antall ansatte. Fordelen med å bruke styrernes svar er at n blir større enn ved å bruke svar fra de pedagogiske lederne. Ulempen er at det ville innført usikkerhet knyttet til selve omregningen fra småbarnsplasser til storbarnsplasser siden dette ikke er vanlig praksis. Det ville også ha vært usikkerhet om hvor stor andel av antall ansatte som jobbet direkte med barna og hvor mange som var i støttefunksjoner.

De pedagogiske lederne svarte på spørsmål om alderssammensetningen på sin gruppe og antall ansatte på sin gruppe. Svarene er bare representative for den enkelte pedagogiske leders gruppe og ikke nødvendigvis for hele barnehagen. Dessuten er det lav n i hver kategori (n mellom 8 og 30). Styrken ved å bruke disse svarene er at "antall voksne" i undersøkelsen refererer til voksne som jobber direkte med barn (ingen støttefunksjoner med i tallet slik det kan være i styrersvar). Svarene beskriver også antall barn i grupper med ulik alderssammensetning: 0-3 år ("småbarnsgruppe"), 3-6 år ("storbarnsgruppe") og 0-6 år ("søskengruppe"). Siden disse dataene ser ut til å gi minst usikkerhet om hva som er målt, brukes her svarene fra de pedagogiske lederne i analysene. På grunn av lav n og noe skewness benyttes non-parametrisk Mann-Whitney U-test.

Tabell 2: Antall barn pr ansatt på forskjellige grupper med ulik alderssammensetning

Alderssammensetning i gruppen	Naturbarnehage-gruppe		Sammenlignings-gruppe		p-verdi	Mann-Whitney U
	Antall barn pr voksen		Antall barn pr voksen			
	N	Median	N	Median		
0-3 år	13	3.00	15	3.50	.156	66.0
3-6 år	30	6.00	21	6.00	.394	271.5
0-6 år	11	4.16	8	5.00	.657	38.0

Merk: Median er brukt for å angi sentraltendens

Tabellen viser at det er litt færre barn pr voksen i naturbarnehagene, men at forskjellene ikke er signifikante, forutsatt $p > .05$ i alle tre tester.

5.1.3 Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor mange barn det er pr barnegruppe?

For å se på størrelsen på barnegruppene ble antall barn målt pr barnegruppe delt opp i grupper med alderssammensetning 0-3 år, 3-6 år og 0-6 år. Med utgangspunkt i svarene fra styrerne støter man på problemet med at småbarn må regnes om til storbarneplasser før tall kan sammenholdes med antall avdelinger med ulik alderssammensetning. Man ville da mistet muligheten til å skille mellom de ulike aldersgruppene innad i hver barnehage. Fordelen ville vært at n ville vært høyere. Svarene fra de pedagogiske lederne er også her mer nøyaktige siden det oppgitte antall barn pr barnegruppe er knyttet til den pedagogiske lederens gruppe, samt at alderssammensetning for denne gruppen er kjent. Ulempen er igjen en lav n , og derfor er non-parametrisk Mann-Whitney U-test med to uavhengige utvalg valgt.

Tabell 3: Antall barn pr barnegruppe på forskjellige grupper med ulik alderssammensetning

Alderssammensetning i gruppen	Naturbarnehage-gruppe Antall barn pr barnegruppe		Sammenlignings-gruppe Antall barn pr barnegruppe		p-verdi	Mann-Whitney U
	N	Median	N	Median		
0-3 år	13	12.00	15	14.00	.413	79.5
3-6 år	30	14.50	21	19.00	.007	175.0
0-6 år	11	21.00	8	20.00	.442	34.0

Merk: Median er brukt for å angi sentraltendens

Tabellen viser at det ikke er forskjeller mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til antall barn pr barnegruppe for gruppene med alderssammensetning 0-3 år og 0-6 år. Imidlertid er det forskjeller på dette området for barnegrupper med alderssammensetning 3-6 år.

5.1.4 Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor stor andel menn som jobber i barnehagen?

Spørsmål om antall kvinnelige og mannlige ansatte i barnehagen ble besvart av styrerne. Det ble laget en variabel som uttrykte andelen menn som en prosent av det totale antallet ansatte. Dataene er på rasionivå og blir analysert med T-test for uavhengige utvalg.

Tabell 4: Andel menn som jobber i barnehagen

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Sumvariabel	47	19.8	16.0	36	7.6	8.0	.000	.96

Merk: Mean angir prosentandelen mannlige ansatte i barnehagen

Tabellen viser at naturbarnehagene har høyere andel mannlige ansatte enn andre barnehager.

5.1.5 Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til de ansattes følelse av kontroll over egen arbeidssituasjon?

I hvilken grad de ansatte blir involvert i avgjørelser om hverdagen i barnehagen kan si noe om hvordan barnehagen er ledet og organisert. En måte å se på dette på er å finne ut i hvilken grad de ansatte føler de kan påvirke sin egen arbeidshverdag og ha kontroll over egen arbeidssituasjon. For å måle dette ble det laget et sammensatt mål med fem spørsmål fra QPS Nordic og to egenlagede spørsmål. Både styrerne og de pedagogiske lederne svarte på dette spørsmålet.

Faktoranalyse og Cronbach's alpha viste at de egenlagede spørsmålene ikke målte det samme som de normerte spørsmålene fra QPS Nordic og de ble derfor tatt ut i de videre analysene. Den følgende tabellen viser at kun én komponent blir synlig i faktoranalysen.

Tabell 5: Komponentanalyse av de fem spørsmålene fra QPS Nordic

Komponentmatrise	
På en skala fra 1 til 6, hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?	
Jeg kan påvirke avgjørelser om hvilke personer jeg skal samarbeide med	.815
Jeg kan påvirke beslutninger som er viktige for mitt arbeid	.728
Hvis det finnes flere forskjellige måter å utføre arbeidet mitt på, kan jeg selv velge hvilken framgangsmåte jeg skal bruke	.674
Jeg kan påvirke mengden av arbeid som blir tildelt meg	.669
Jeg kan selv bestemme når jeg skal ha kontakt med barn og foreldre	.568

Metode: Prinsipal komponentanalyse

Kun én komponent når faktorladninger under .3 er utelatt

Analyse av indre reliabilitet av de samme spørsmålene viser at Cronbach's alpha er .703, samt at ingen spørsmål hadde øket den indre reliabiliteten i nevneverdig grad hvis de hadde blitt utelatt:

Tabell 6: Cronbach's alpha hvis et spørsmål tas ut av analysen

På en skala fra 1 til 6, hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?	Cronbach's alpha hvis spørsmål tas vekk
Hvis det finnes flere forskjellige måter å utføre arbeidet mitt på, kan jeg selv velge hvilken framgangsmåte jeg skal bruke	.670
Jeg kan påvirke mengden av arbeid som blir tildelt meg	.665
Jeg kan påvirke avgjørelser om hvilke personer jeg skal samarbeide med	.555
Jeg kan selv bestemme når jeg skal ha kontakt med barn og foreldre	.705
Jeg kan påvirke beslutninger som er viktige for mitt arbeid	.661

Delspørsmålene ble slått sammen i en sumvariabel. Dataene er kontinuerlige og normalfordelte uten tegn til outliers. Graden av negative og positive uttrykk er balansert i forhold til senter av skalaen. Derfor kan man se på dem som data på intervallnivå og bruke T-test for uavhengige utvalg.

Tabell 7: Ansattes opplevelse av kontroll over egen arbeidssituasjon

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Sumvariabel	80	23.67	4.56	73	20.15	4.06	.000	.80

Tabellen viser at de ansatte i naturbarnehagene rapporterer høyere på spørsmål som handler om kontroll over egen arbeidssituasjon.

5.2 UTEAKTIVITET

5.2.1 *Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor mye de er ute?*

Spørsmålene om hvor mye barnehagene var ute ble besvart av de pedagogiske lederne og gjelder for aktiviteten i deres gruppe eller avdeling. De fire spørsmålene ble stilt på forskjellige måter og er målt ulikt. Derfor blir også svarene behandlet hver for seg i det følgende.

Spørsmålet om "Hvor ofte bruker gruppen din turmål utenfor barnehageområdet" er målt på den samme sjudelte skala som er brukt bl.a. til å måle innholdsformidling senere i oppgaven. En nærmere beskrivelse av bruken av denne skalaen og dens styrker og svakheter er beskrevet i avsnitt 4.3.1 Måleskalaer, skalaer og indekser i metodekapittelet. Dataene er normalfordelt. I forhold til instrumentet som er brukt må dataene anses å være på ordinalnivå og er derfor analysert med non-parametrisk Mann-Whitney U-test.

Tabell 8: *Hvor ofte går de ulike barnehagene på tur utenfor barnehageområdet.*

Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Mann-Whitney U
antall dager tur			antall dager tur				
N	Mean	Median	N	Mean	Median		
49	1.84	2.00	41	3.15	3.00	.000	311.5

Merk: En verdi på 2 angir "annenhver dag", en verdi på 3 angir "én eller flere ganger i uken".

Tabellen viser at naturbarnehagene er oftere på tur utenfor barnehageområdet enn andre barnehager.

Spørsmålet om hvor mange timer gruppen brukte på turområdet "utenfor gjerdet" (inkludert tid brukt til og fra) de dagene gruppen var på tur er målt med et heltall mellom 0 og 10. Dataene er på rationivå og er derfor analysert med T-test med to uavhengige grupper.

Tabell 9: *Hvor mange timer pr dag er gruppen på tur utenfor barnehageområdet de dagene de er på tur.*

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Antall timer på tur pr tur	49	4.16	1.46	41	3.29	1.48	.006	.59

Tabellen viser at naturbarnehager var på tur utenfor barnehageområdet flere timer enn andre barnehager de dagene de var på tur.

Spørsmålet om "hvor mange dager i uken bruker gruppen din uteområde i direkte tilknytning til barnehagebygning (innenfor "gjerdet")" er målt med en verdi mellom 0 og 5 hvor 0 betyr "ingen dager pr uke" og 5 betyr "hver ukedag". Dataene er på rasionivå og er derfor analysert med T-test med to uavhengige grupper.

Tabell 10: *Hvor mange dager i uken bruker barnehagene uteområdet.*

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Antall dager uteområde	50	4.18	1.58	41	4.85	.52	.006	.57

Tabellen viser at andre barnehager er på uteområdet flere dager i uken enn naturbarnehagene.

Spørsmålet om "hvor mange timer pr dag gruppen bruker uteområdet i tilknytning til barnehagen de dagene uteområdet blir brukt" besvares med et heltall fra 0 til 10. Dataene er på rasionivå og er derfor analysert med T-test med to uavhengige grupper.

Tabell 11: *Hvor mange timer pr dag bruker gruppen uteområdet de dagene uteområdet blir brukt.*

	Naturbarnehagegruppe			Sammenligningsgruppe			p-verdi	Cohen's <i>d</i>
	N	Mean	SD	N	Mean	SD		
Antall timer uteområde	49	4.18	1.79	41	2.88	1.18	.000	.85

Tabellen viser at naturbarnehagene brukte uteområdet rundt barnehagen lengre enn andre barnehager de dagene de brukte dette uteområdet.

Oppsummert viser dette at naturbarnehager er mer ute både i forhold til hvor ofte de er på tur utenfor barnehageområdet, de er lengre på tur når de er på tur, samt at de er flere timer ute pr dag på uteområdet i direkte tilknytning til barnehagen de dagene de bruker uteområdet. Derimot viser sammenligningen at sammenligningsgruppen er oftere ute på uteområdet i direkte tilknytning til barnehagen enn naturbarnehagene.

5.3 INNHOLDSFORMIDLING

5.3.1 *Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor ofte barnehagene rapporterer å jobbe med fagområder i Rammepånen når de er inne?*

Spørsmålsformen som målte hyppighet av innholdsformidling inne på samme sjudelte skala som på spørsmålet i avsnitt 5.2.1 ga 9 variabler fra ulike fagområder. Den indre konsistensen mellom disse 9 variablene var Cronbach's alpha .74. Imidlertid viste faktoranalyser at dimensjonaliteten kun var konsistent i 2 faktorer hvor én faktor besto av tre spørsmål om vokseninitierte realfagsaktiviteter og den andre faktoren besto av fire spørsmål om vokseninitierte humanistiske fagaktiviteter.

I det følgende følger analysen av spørsmålene om vokseninitierte realfagsaktiviteter først:

Tabell 12: Faktoranalyse av de 4 spørsmålene om vokseninitierte humanistiske fag inne

Komponentmatrise	
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte gjør dere følgende inne:	
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med telling og representasjon av antall (f.eks. fingre, gjenstander, symboler etc.) med barna på din gruppe?	.794
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med sortering og størrelser med barna på din gruppe?	.775
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med artsbestemming med barna på din gruppe (f.eks. dyr/sportegn/fugler/insekter/planter etc.)?	.637

Metode: Prinsipal komponentanalyse.

Kun én komponent når faktorladninger under .3 er utelatt.

Analyse av indre reliabilitet av de samme spørsmålene viser at total Cronbach's alpha er .542, samt at ingen spørsmål hadde øket den indre reliabiliteten nevneverdig hvis de hadde blitt utelatt:

Tabell 13: Cronbach's alpha hvis et spørsmål tas ut av analysen

Hvis du ser året under ett: Hvor ofte gjør dere følgende inne?	Cronbach's alpha hvis spørsmål tas vekk
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med artsbestemming med barna på din gruppe (f.eks. dyr/sportegn/fugler/insekter/planter etc.)?	.547
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med telling og representasjon av antall (f.eks. fingre, gjenstander, symboler etc.) med barna på din gruppe?	.389
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med sortering og størrelser med barna på din gruppe?	.395

Delspørsmålene ble kodet til en sumvariabel (median ble brukt i stedet for mean siden data er målt på ordinalnivå). Analyse av dataene ble gjort med Mann-Whitney U-test.

Tabell 14: Hvor ofte hadde gruppen innholdsformidling av realfag inne

Naturbarnehagegruppe		Sammenligningsgruppe		p-verdi	Mann-Whitney U
hyppighet innholdsformidling realfag inne		hyppighet innholdsformidling realfag inne			
N	Median	N	Median		
47	2.00	38	2.00	.643	842.5

Tabellen viser at det ikke er forskjeller i hvor ofte naturbarnehager og andre barnehager rapporterer å drive med innholdsformidling inne i forhold til vokseninitierte realfaglige fagområder.

Videre ser vi på hvor ofte vokseninitierte humanistiske fagområder formidles inne.

Tabell 15: Faktoranalyse av de fire spørsmålene om vokseninitierte humanistiske fag inne

Komponentmatrise	
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte gjør dere følgende inne:	
Hvor ofte har din gruppe fellessamtaler eller barnemøter hvor barna får være med å bestemme hvordan man skal oppføre seg mot hverandre?	.795
Hvor ofte leser dere om eller formidler dere kunnskap om historiske hendelser, personer eller steder til barna på din gruppe?	.726
Hvor ofte maler eller modellerer barna på din gruppe?	.709
Hvor ofte lager dere tekster sammen med barna på din gruppe, skriftlig eller muntlig? (F.eks. tullerim, skrive bokstaver, fortellinger fra hverdagen, etc.)	.678

Metode: Prinsipal komponentanalyse.

Kun én komponent når faktorladninger under .3 er utelatt.

Analyse av indre reliabilitet av de samme spørsmålene viser at total Cronbach's alpha er .685, samt at ingen spørsmål hadde øket den indre reliabiliteten hvis de hadde blitt utelatt:

Tabell 16: Cronbach's alpha hvis et spørsmål tas ut av analysen

Hvis du ser året under ett: Hvor ofte gjør dere følgende inne?	Cronbach's Alpha hvis dette spørsmål tas vekk
Hvor ofte lager dere tekster sammen med barna på din gruppe, skriftlig eller muntlig? (F.eks. tullerim, skrive bokstaver, fortellinger fra hverdagen, etc.)	.664
Hvor ofte maler eller modellerer barna på din gruppe?	.631
Hvor ofte har din gruppe fellessamtaler eller barnemøter hvor barna får være med å bestemme hvordan man skal oppføre seg mot hverandre?	.558
Hvor ofte leser dere om eller formidler dere kunnskap om historiske hendelser, personer eller steder til barna på din gruppe?	.625

Delspørsmålene ble kodet til en sumvariabel (median ble brukt i stedet for mean siden data er målt på ordinalnivå). Analyse av dataene ble gjort med Mann-Whitney U-test.

Tabell 17: *Hvor ofte hadde gruppen innholdsformidling av humanistiske fag inne*

Naturbarnehagegruppe		Sammenligningsgruppe		p-verdi ^a	Mann-Whitney U
hyppighet		hyppighet			
innholdsformidling		innholdsformidling			
humanistiske fag inne		humanistiske fag inne			
N	Median	N	Median		
47	4.00	38	4.00	.222	756.5

Tabellen viser at det ikke er forskjeller i hvor ofte naturbarnehager og andre barnehager rapporterer å drive med innholdsformidling inne i forhold til vokseninitierte humanistiske fagområder.

5.3.2 *Er det forskjell mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til hvor ofte barnehagene rapporterer å jobbe med fagområder i Rammeplanen når de er ute?*

Spørsmålsformen som målte hyppighet av innholdsformidling ute på samme sjudelte skala ga 13 variabler fra ulike fagområder. Faktoranalyse viste at 9 av disse spørsmålene var endimensjonale i forhold til å beskrive vokseninitierte innholdsformidling innenfor ulike fagområder i Rammeplanen.

Tabell 18: *Faktoranalyse av de ni spørsmålene om innholdsformidling ute.*

Komponentmatrise	
Hvis du ser året under ett: Hvor ofte gjør dere følgende ute:	
Hvor ofte jobber dere med telling og representasjon av antall (f.eks. fingre, gjenstander, symboler etc.) med barna på din gruppe?	.755
Hvor ofte leser dere om eller formidler dere kunnskap om historiske hendelser, personer eller steder til barna på din gruppe?	.753
Hvor ofte lager dere tekster sammen med barna på din gruppe, skriftlig eller muntlig? (F.eks. tullerim, skrive bokstaver, fortellinger fra hverdagen, etc.)	.751
Hvor ofte har din gruppe fellessamtaler eller barnemøter hvor barna får være med å bestemme hvordan man skal oppføre seg mot hverandre?	.742
Hvor ofte jobber dere med sortering og størrelser med barna på din gruppe?	.740
Hvor ofte jobber dere med artsbestemming med barna på din gruppe (f.eks. dyr/sportegn/fugler/insekter/planter etc.)?	.731
Hvor ofte maler eller modellerer barna på din gruppe?	.709
Hvor ofte synger dere med barna på din gruppe?	.675
Hvor ofte blir barna på din gruppe lest eller fortalt for?	.557

Metode: Prinsipal komponentanalyse.

Kun én komponent når faktorladninger under .3 er utelatt

Analyse av indre reliabilitet av de samme spørsmålene viser at total Cronbach's alpha er .874, samt at ingen spørsmål hadde øket den indre reliabiliteten hvis de hadde blitt utelatt:

Tabell 19: Cronbach's alpha hvis et spørsmål tas ut av analysen

Hvis du ser året under ett: Hvor ofte...	Cronbach's Alpha hvis dette spørsmål tas vekk
Hvor ofte blir barna på din gruppe lest eller fortalt for?	.874
Hvor ofte lager dere tekster sammen med barna på din gruppe, skriftlig eller muntlig? (F.eks. tullerim, skrive bokstaver, fortellinger fra hverdagen, etc.)	.858
Hvor ofte synger dere med barna på din gruppe?	.865
Hvor ofte maler eller modellerer barna på din gruppe?	.861
Hvor ofte jobber dere med artsbestemming med barna på din gruppe (f.eks. dyr/sportegn/fugler/insekter/planter etc.)?	.859
Hvor ofte har din gruppe fellessamtaler eller barnemøter hvor barna får være med å bestemme hvordan man skal oppføre seg mot hverandre?	.854
Hvor ofte leser dere om eller formidler dere kunnskap om historiske hendelser, personer eller steder til barna på din gruppe?	.859
Hvor ofte jobber dere med telling og representasjon av antall (f.eks. fingre, gjenstander, symboler etc.) med barna på din gruppe?	.859
Hvor ofte jobber dere med sortering og størrelser med barna på din gruppe?	.856

Delspørsmålene ble kodet til en sumvariabel (median ble brukt i stedet for mean siden data er målt på ordinalnivå). Analyse av dataene ble gjort med Mann-Whitney U-test.

Tabell 20: Hvor ofte hadde gruppen innholdsformidling ute

Naturbarnehagegruppe hyppighet innholdsformidling ute		Sammenligningsgruppe hyppighet innholdsformidling ute		p-verdi	Mann-Whitney U
N	Median	N	Median		
47	3.00	38	4.00	.000	500.5

Tabellen viser at naturbarnehager rapporterer å drive med innholdsformidling ute oftere enn andre barnehager.

5.3.3 *Kontroll av om hyppighet av uteaktivitet kan forklare forskjeller mellom gruppene i forhold til innholdsformidling ute*

Man kan tenke seg at forskjellene mellom gruppene i forhold til hyppighet av innholdsformidling ute har å gjøre med at naturbarnehager er mer på tur enn andre barnehager og at de derfor må bruke mer av tiden på tur til innholdsformidling for å oppfylle kravene i Rammeplanen. Dette kan måles med en kovariansanalyse som kontrollerer hvor mye av den hyppigere innholdsformidlingen ute som kan forklares av hyppigere turaktivitet.

Tabell 21: Kovariansanalyse av hvor mye variablene gruppetilhørighet og hyppighet på tur forklarer variasjonen i hyppighet av innholdsformidling ute.

Test av effekter mellom variabler		
Sumvariabel innholdsformidling ute		
Kilde	F	p-verdi
Intercept	16.483	.000
Hyppighet på tur	10.333	.002
Gruppe (naturbarnehager eller andre barnehager)	.801	.373

Tabellen viser at det ikke er forskjeller i innholdsformidling ute mellom naturbarnehager og andre barnehager når man "tar vekk" effekten av forskjellig hyppighet på tur mellom de to gruppene

6 Diskusjon

6.1 HOVEDFUNN OG DRØFTING AV RESULTATENE GENERELT

Hovedfunn i denne oppgaven er at naturbarnehagene og barnehagene i sammenligningsgruppen var forskjellige på flere områder; i forhold til organisering, uteaktivitet, innholdsformidling og ansattes rapporterte opplevde kontroll over arbeidssituasjon. Generelt kan man si at hovedfunnene om de to gruppene samsvarer med tidligere studier og beskrivelser (Barne- og familiedepartementet, 2001; Lysklett, 2004) på flere områder. Dette er nærmere beskrevet videre i diskusjonen.

I forhold til organisering viste funnene at barnehagene i sammenligningsgruppen hadde flere ansatte og antall barn enn naturbarnehagegruppene. Imidlertid var det like mange barn pr voksen i begge gruppene. Naturbarnehagene hadde færre barn i alderen 3-6 år pr avdeling. De ansatte i naturbarnehagene rapporterte om høyere opplevd kontroll over egen arbeidssituasjon, dette kan tyde på at barnehagene er organisert på en annerledes måte enn de øvrige barnehagene.

I forhold til uteaktivitet var naturbarnehagene oftere og lengre på tur "utenfor gjerdet" enn sammenligningsbarnehagene. For uteaktivitet "innenfor gjerdet" var forholdet litt annerledes. Naturbarnehagegruppen hadde færre utedager "innenfor gjerdet" enn barnehagene i sammenligningsgruppen, men de dagene naturbarnehagene hadde utedager "innenfor gjerdet" var de flere timer ute enn barnehagene i sammenligningsgruppen var.

Naturbarnehagene har visse likhetstrekk seg i mellom i forhold til at de er mye ute. Dette kan være et uttrykk for at denne typen barnehager uttrykker noen felles grunnverdier der både uteaktivitet og innholdsformidling i naturen synes å stå sentralt.

Naturbarnehagene i denne oppgaven likner på friluftsbarnhagene i Lysklett (2004) selv om utvalgskriteriene er ulike. Arbeidet som har blitt presentert i denne oppgaven ser i tillegg på naturbarnehager i forhold til en sammenligningsgruppe.

6.2 DRØFTING AV RESULTATENE I FORHOLD TIL PROBLEMSTILLING

6.2.1 *Organisering og størrelse*

Barnehagens valg av størrelse på barnegruppene, samt hvor mange barn og voksne som er i hver enkelt barnehage kan både være et uttrykk for hvordan barnehageeier

velger å organisere driften, samt at disse størrelsene legger premisser for den daglige organiseringen av den enkelte barnehage. I forhold til dette viste funnene at barnehagene i sammenligningsgruppen hadde flere ansatte og antall barn enn naturbarnehagegruppene. I forhold til tallene fra 2003 og 2004 (Lysklett, 2004; SSB, 2003b) ser det tilsynelatende ut til at forskjellene mellom naturbarnehagene og andre barnehager har økt. Samtidig er det vanskelig å konkludere angående dette siden tallene ikke er sammenlignbare.

Naturbarnehagene hadde færre barn i alderen 3-6 år pr avdeling, mens det ikke er forskjeller på gruppene med blandet alder 0-6 år eller på småbarnsgruppene med alder 0-3 år. Ut fra forutsetningen om at størrelse på barnegruppene har noe å si for organiseringen av barnehagen kan det se ut som at organiseringen av tilbudet til de yngste barna er likere mellom naturbarnehager og andre barnehager enn for de eldste barna.

Imidlertid viser resultatene at det er like mange barn pr voksen i begge gruppene. Det er vanskelig å sammenligne direkte tallene fra denne undersøkelsen, barnehagestatistikk fra SSB, lovkrav til pedagogtetthet og eventuelle kommunale bemanningsnormer siden enhetene telles forskjellig. Hvis man ser på tallene i denne undersøkelsen i forhold til kravene i forskriften om pedagogtetthet (Lovdata, 2005) ser man at begge gruppene i undersøkelsen sannsynligvis ville overholdt kravene i forskriften. Dette forutsetter at barnehagene følger en kommunal bemanningsnorm med cirka én voksen pr 3 barn under 3 år og én voksen pr 6 barn over 3 år. Eksempel fra Drammen kommune 0,28 årsverk pr barn yngre enn 3 år og 0,16 årsverk pr barn eldre enn 3 år (Drammen Barnehager KF, 2010). I SSBs barnehagestatistikk for 2011 (SSB, 2012a, 2012b) går det fram at det er 3,18 barn pr voksen i snitt. Dette er lavere enn tallene som kommer fram i denne undersøkelsen med median 3-3.5 for grupper med 0-3 år, 6.0 for grupper 3-6 år og 4.16-5.0 for grupper med alderssammensetning 0-6 år (tabell 2). SSBs tall er basert på totalt antall ansatte og barn i barnehagen, mens tallene i denne undersøkelsen er basert på antall voksne og barn på hver enkelt barnegruppe/avdeling. I SSBs utvalg er det også tatt med familiebarnehager. På tross av forskjellene i rapporterte tall og i målemetoder ser det ut til at barnehager har en rimelig lik voksentetthet. Om dette er en konsekvens av at noen kommuner har egne bemanningsnormer, om dette kommer av sedvane eller om dette er selvpålagte retningslinjer er ikke kjent.

Funnet om de ansattes høyere grad av opplevd kontroll kan fortolkes i retning av at naturbarnehagene er ulikt organisert fra barnehagene i sammenligningsgruppen. At de ansatte selv oppfatter mulighetene for å påvirke arbeidssituasjonen sin kan forstås som et uttrykk for en forskjellig arbeidsform, at arbeidet er ulikt organisert, eller at de ansatte blir gitt ulik grad av ansvar. Hvis man tar utgangspunkt i denne tolkningen vil videre undersøkelser av hvilke faktorer i naturbarnehager som øker følelsen av kontroll over egen arbeidssituasjon gi ideer til hvordan andre barnehager kan jobbe med dette.

En alternativ forståelse er at det tidligere er vist at menn ansatt i barnehager oppgir stor frihet og mulighet for å styre arbeidsdagen sin som en viktig grunn for å jobbe i barnehage (Lysklett & Emilsen, 2007). Sammen med funnet om at det er en høyere andel menn i naturbarnehager kan man tenke seg at det kan være en sammenheng mellom hvordan ulike barnehager gir ansatte følelse av kontroll over eget arbeid og rekrutteringen av menn inn i disse barnehagene. Dette er ikke videre kartlagt i denne oppgaven, men kan være interessant å se på i videre forskning. Hvis det viser seg at det er egenskaper ved naturbarnehagene som er attraktive for menn, vil det kunne gi ideer til hvordan barnehager generelt kan øke rekruttering av mannlige ansatte.

6.2.2 Uteaktivitet

I forhold til uteaktivitet var naturbarnehagene oftere og lengre på tur "utenfor gjerdet" enn sammenligningsbarnehagene. For uteaktivitet "innenfor gjerdet" var forholdet litt annerledes. Naturbarnehagegruppen hadde færre utedager "innenfor gjerdet" enn barnehagene i sammenligningsgruppen, men de dagene naturbarnehagene hadde utedager "innenfor gjerdet" var de flere timer ute enn barnehagene i sammenligningsgruppen.

Funnene om ulikheter i uteaktivitet kan sees i lys av ulike aspekter ved disse barnehagene, som at de har høyere andel mannlige ansatte. En kan tenke seg at dette har betydning eksempelvis for valg av aktiviteter, der grovmotorikk og balanse vektlegges i større grad i naturbarnehagene (Berg, 2004). En annen fortolkning av ulikheter i uteaktivitet kan sees i lys av størrelsen på barnegruppen, som ble funnet å være mindre i naturbarnehagene. Dette vil kunne ha innvirkning på muligheten for å ta med hele barnehagegruppen på tur utenfor gjerdet. En kan tenke seg at det er lettere å ha kontroll over en liten barnegruppe i naturen enn en stor barnegruppe.

Naturbarnehagene i denne undersøkelsen likner på friluftsbarnhagene på områder som størrelse, andel mannlige ansatte og utetid hos Lysklett (2004) selv om utvalgsriteriene er ulike. Både i Lysklett sin studie (Lysklett, 2004), i rapporten fra Helsedirektoratet (Helsedirektoratet, 2012) og undersøkelsen til Moser og Martinsen (2010) kommer det fram at det er store årstidsvariasjoner i hvor mye og ofte barnehagene er ute. Lysklett sin studie omhandler kun friluftsbarnhager, og Helsedirektoratet og Moser og Martinsen sine studier er basert på representative utvalg av alle barnhager i Norge. På tross av vesensforskjellige utvalgsriterier framstår allikevel de to studiene som like i tendensen til at de er en god del mer ute i sommerhalvåret enn i vinterhalvåret. I denne undersøkelsen er det ikke skilt mellom årstider, men derimot mellom uteaktivitet "innenfor gjerdet" til barnhagen og "utenfor gjerdet" på tur. Mens de tidligere undersøkelsene kan tyde på at naturbarnehager og andre barnhager følger hverandres variasjoner i uteaktivitet gjennom årstidene ser det imidlertid ut til at naturbarnehagene har en langt høyere andel av sin virksomhet knyttet til det å være på tur. I og med fraværet av felles retningslinjer for innhold og uteaktivitet i naturbarnehager kunne det være interessant å se på barnhagenes begrunnelse for dette implisitte ønsket om å gå på tur og være utenfor barnehagegjerdene.

Antakelig vil det være i denne iveren etter å komme seg bort fra barnehageområdet, samt i hva naturbarnehagene fyller denne økte utetiden med, at man kan finne noe av naturbarnehagenes egenart og ideologi.

Selv om det ikke foreligger en klart definert naturbarnehagepedagogikk kan det allikevel se ut til at denne typen barnhager har flere likhetstrekk i det praktiske arbeidet. I forhold til at det viser seg at naturbarnehagene gjennomgående er mer ute enn andre barnhager kan man stille spørsmålstegn ved om dette er uttrykk for en særegen pedagogisk ideologi. Det kan stilles spørsmålstegn ved om dette kan bunne i ideer om det naturlige barnet som utvikler seg selv gjennom sin aktivitet ute. Det kan være en slik gjenklang fra Rousseau og opplysningstiden slik Balke (1995) beskriver den som gjør at naturbarnehagene ønsker å være ute så mye som mulig. En annen tolkning kan være at den høyere uteaktiviteten i disse barnhagene er et uttrykk for ideer om herding slik Foyn-Brun (2006) beskriver det. Begge disse hypotesene kan allikevel ikke underbygges med datamaterialet samlet inn i dette prosjektet. Uansett er

dette særtrekk ved naturbarnehagene som det kan være aktuelt å finne ut om speiler pedagogiske ideologiske særtrekk.

6.2.3 Innholdsformidling

Styringsdokumentenes og rammeplanens definisjon av innholdsbegrepet (Kunnskapsdepartementet, 2006) danner premisset for begrepet slik det er undersøkt i denne oppgaven. Analysene av innholdsformidling viste at naturbarnehagene oftere hadde innholdsformidling ute enn barnehagene i sammenligningsgruppen, men at denne forskjellen i hovedsak kan forklares av at naturbarnehagene er oftere ute enn andre barnehager. De to gruppene barnehager hadde like ofte innholdsformidling inne. Dette kan være en indikasjon på at barnehagene i begge gruppene forholder seg noenlunde likt til de overordnede retningslinjene for innhold i barnehager slik de er beskrevet i gjeldende rammeplan. Dette kan tyde på at forskriften i stor grad blir fulgt opp likt uavhengig av barnehagenes profil.

6.2.4 Videre forskning

Når det gjelder tema for videre forskning kan det tas utgangspunkt i at det ideologiske fundamentet for naturbarnehagenes selvdefinisjon i denne oppgaven ble delt inn i et nytteperspektiv og et paratelisk perspektiv. Denne oppgaven har kun funnet forskjeller mellom naturbarnehagegruppen og sammenligningsgruppen, og har ikke funnet forskjeller innad i naturbarnehagegruppen som kan forankres i eksisterende teori eller i ulike perspektiver i forhold til deres selvdefinering. Hvis man ser på resultatene i denne oppgaven som en mulig avgrensning av naturbarnehagebegrepet i Norge kan man videre se nærmere på om det er forskjeller i naturbarnehagenes pedagogiske ideologi. En slik skillelinje kan muligens være forskjellen mellom nytteperspektiv og paratelisk perspektiv i måten naturbarnehagene begrunner sitt arbeid.

Videre studier kan gi svar på begrunnelser for naturbarnehagers og andre barnehagers arbeidsmåter og pedagogiske ideologi. Dette kan gjøres gjennom kvalitative og kvantitative undersøkelser av ansattes og barnehageeieres beskrivelser av ulike barnehager, eller gjennom analyse av barnehagers ulike virksomhets- og årsplaner. I tillegg kan det være aktuelt å undersøke hvordan barna har det i ulike barnehagetyper, samt å gjennomføre longitudinelle studier for å følge barna over tid for å se om det er forskjeller i forhold til for eksempel skoleprestasjoner, fysisk aktivitet, helse og naturglede.

6.3 REDEGJØRELSE FOR STYRKER OG SVAKHETER I FORSKNINGSMETODE OG DATAMATERIALE

Utvalget av tidligere studier av naturbarnehager i Norge har medført at oppgaven har noe begrenset teori å bygge på. Samtidig gjør dette at denne studien i større grad kan være med å danne grunnlag for videre forskning, og at oppgaven kan bidra til å øke kunnskapen om emnet.

Forskjeller i definisjon av naturbarnehagebegrepet og -utvalget i tidligere undersøkelser gjør dem ikke direkte sammenliknbare og konklusjoner kan ikke overføres direkte. Allikevel har det framkommet at det er likheter i beskrivelsene av natur- og friluftsbarnhager på tvers av ulike utvalgskriterier, samtidig som denne oppgaven bygger på et mer normativt utvalgskriterium som kan gjentas og sammenliknes med eventuelle senere undersøkelser.

Memory bias kan forstås som systematiske skjevheter og unøyaktigheter i hvordan et menneske lagrer og gjenskaper minner tilbake i tid (Stone & Shiffman, 2002; Tripepi, Jager, Dekker, Wanner, & Zoccali, 2008). Det er knyttet til dels stor usikkerhet til nøyaktigheten til minner som er eldre enn bare noen dager eller uker. Minner som skal oppsummere og slå sammen hendelser over en tidsperiode vil også være mer unøyaktige. Sterke hendelser, gjerne knyttet til følelser eller synsinntrykk (Croyle m fl., 2006), vil også påvirke minnet sterkere enn hendelser som ikke utmerker seg i særlig grad. Minner fra et år tilbake vil også bli påvirket av minner som er nyere, typisk to-tre siste ukers aktivitet (Tripepi m fl., 2008). Dette korrelerer godt med sammenligning av svar om "antall turdager sett året under ett" og kontrollvariabelen "antall turdager de 2 siste hele ukene". Allikevel er det grunn til å anta at de to gruppene i studien vil være eksponert for den samme graden av endring av minner, noe som også støttes av at kontrollvariabelen for dette ikke korrelerer forskjellig mellom gruppene.

Det kan stilles spørsmålstegn ved om systematiske klima- og værforskjeller forklarer ulikheter i uteaktivitet i barnehager. En undersøkelse gjort i USA rapporterer at nedsatt sikt påvirker negativt i hvilken grad de voksne velger å gå ut med barna, særlig på småbarngrupper (Ciucci m fl., 2011). Allikevel kan man anta at lokale variasjoner i mikroklima har så mye å si for eventuell påvirkning at det ikke er gjennomførbart å registrere nøyaktige data sammen med uteaktivitet i et større utvalg.

I motsetning til hva som ble antatt før trekning av utvalg, ble det ikke avdekket systematiske geografiske forskjeller mellom ulike fylker i dataanalysene i forhold til uteaktivitet eller innholdsformidling. Det er dermed ikke grunn til å tro at værvariasjoner påvirker konklusjonene og resultatene i denne oppgaven.

6.4 KONKLUSJON

Denne studien fant forskjeller mellom naturbarnehager og andre barnehager i forhold til organisering, uteaktivitet og innholdsformidling. Dette bekrefter tidligere funn og beskrivelser av naturbarnehager. I tillegg inneholder studien en systematisk sammenligning av naturbarnehager med andre barnehager og avdekker at det er forskjeller mellom disse to gruppene på flere områder. Funnet av disse forskjellene kan øke kunnskapen om denne barnehagetypen, samt være med å legge grunnlag for at man senere kan forske videre på naturbarnehager.

7 Referanser

- Balke, E. (1995). *Småbarnspedagogikkens historie: forbilder for vår tids barnehager*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barne- og familiedepartementet. (1995). *Rammeplan for barnehagen*.
- Barne- og familiedepartementet. (2001). *Retningslinjer for godkjenning av barnehager som i hovedsak baserer sin virksomhet på friluftsliv*. (01/00912).
- Berg, A. (2004). Friluftsbarnhagen - en motorikkfabrikk? . I O. B. Lysklett (Red.), *Ute hele dagen!* (s. 40). Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Biron, C., & Saksvik, P. Ø. (2009). Sickness presenteeism and attendance pressure factors: implications for practice *International handbook of work and health psychology*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Bringolf-Isler, B., Grize, L., Mäder, U., Ruch, N., Sennhauser, F. H., & Braun-Fahrländer, C. (2010). Built environment, parents' perception, and children's vigorous outdoor play. *Preventive Medicine, 50*, 251-256.
- Ciucci, E., Calussi, P., Menesini, E., Mattei, A., Petralli, M., & Orlandini, S. (2011). Weather daily variation in winter and its effect on behavior and affective states in day-care children. *International Journal of Biometeorology, 55*(3), 327-337.
- Croyle, R. T., Loftus, E. F., Barger, S. D., Sun, Y.-C., Hart, M., & Gettig, J. (2006). How well do people recall risk factor test results? Accuracy and bias among cholesterol screening participants. *Health Psychology, 25*(3), 425-432.
- Drammen Barnehager KF. (2010). *Notat om Forsvarlig bemanning i barnehagen*.
- Eilers, C. (2004). Den danske skovbørnehage - hva er det? I O. B. Lysklett (Red.), *Ute hele dagen!* Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Elo, A. L., Dallner, M., Gamberale, F., Hottinen, V., Knardahl, S., Lindstrom, K. (2000). *Validation of the Nordic questionnaire for psychological and social factors at work - QPSNordic*. Toronto: Hogrefe & Huber Publishers.
- Emilsen, K. (2005). *Bevisste, aktive og fornøyde foreldre!* Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Enehaug, H., Gamperiene, M., & Grimsmo, A. (2008). *Arbeidsmiljøet i barnehagen: en casestudie i 4 barnehager i offentlig og privat sektor*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- Foyn-Bruun, E. (2006). *Natur- og friluftsbarnhager - et alternativ for en fri og selvstyrt barndom?* Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Frisk i naturen. (2012). Grøna argument baserat på fakta. http://www.friskinaturen.org/media/argumentationsfolder_sista.pdf
- Grette, M. S. (2009). *Foreldrene i natur- og friluftsbarnhager i Buskerud - Hvem og hvorfor?* Bø: Høgskolen i Telemark.

- Guter, H. (2004). Vad är I Ur och Skur i förskolan? I O. B. Lysklett (Red.), *Ute hele dagen!* (s. 45-48). Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Hagen, T. L. (2005). Trauste fjellfolk eller urban knickersadel? Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Hagen, T. L., Lysklett, O. B., & Emilsen, K. (2003). Hva kjennetegner natur- og friluftsbarnehager. *Barnehagefolk*, 2003(4).
- Helsedirektoratet. (2012). *Måltider, fysisk aktivitet og miljørettet helsevern i barnehagen. En undersøkelse blant styrere og pedagogiske ledere*
- Holte, H. H., & Grimsmo, A. (2006). Arbeidsmiljø i skole og barnehage, en bibliografi for perioden 1995 - 2006 (Vol. 5/2006, pp. 44 s.). Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- I ur och skur. (2013). Vision. Hentet 9.6.2013, fra <http://www.friluftframjandet.se/iurochskur/38>
- Kleven, T. A. (2007). Validity and validation in qualitative and quantitative research. *Nordisk Pedagogikk*, 2008(3), 219-223.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Veileder om kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter F-4266/2011*.
- Lovdata. (2005). *FOR 2005-12-16 nr 1507: Forskrift om pedagogisk bemanning*.
- Lysklett, O. B. (2004). Uteleik året rundt i kjente omgivelser. I O. B. Lysklett (Red.), *Ute hele dagen!* Trondheim: Dronning Mauds Minne. Høgskole for førskolelærerutdanning.
- Lysklett, O. B., & Emilsen, K. (2007). Hva kjennetegner menn i natur- og friluftsbarnehager, og hvorfor er det så mange menn i disse barnehagene? Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Moser, T., & Martinsen, M. T. (2010). The Outdoor Environment in Norwegian Kindergartens as Pedagogical Space for Toddlers' Play, Learning and Development. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 457-471.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Saksvik, P. Ø., Guttormsen, G., & Thun, S. (2011). Arbeids- og organisasjonspsykologi. I P. Ø. Saksvik (Red.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Skog, O.-J. (2004). *Å forklare sosiale fenomener: en regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- SSB. (2003a). Statistisk årbok 2003.
- SSB. (2003b). Tabell: 06810: C1. Konsern - Barnehager - nivå 3 (K). Hentet 9.6.2013, fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&ProductId=&MainTable=Kostra3K9985&nvl=&PLanguage=0&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=utdanning&KortNavnWeb=barnehager&StatVariant=>

- SSB. (2010). *Statistisk årbok 2010*.
- SSB. (2012a). Ansatte og årsverk i barnehage, etter stilling og fylke. 2011. Hentet 9.6.2013, fra <http://www.ssb.no/barnehager/tab-2012-06-15-05.html>
- SSB. (2012b). Barnehager, barn og ansatte, etter fylke 2011. Hentet 9.6.2013, fra <http://www.ssb.no/barnehager/tab-2012-06-15-01.html>
- STAMI. (2001). The General Nordic questionnaire for psychological and social factors at work (QPSnordic). Hentet 9.6.2013, fra <https://www.qps-nordic.org/>
- Stone, A. A. P., & Shiffman, S. (2002). Capturing momentary, self-report data: A proposal for reporting guidelines. *Annals of Behavioral Medicine*, 24(3), 236-243.
- Tripepi, G., Jager, K. J., Dekker, F. W., Wanner, C., & Zoccali, C. (2008). Bias in clinical research. *Kidney International*, 73(2), 148-153.
- Utdanningsdirektoratet. (2012). Norske barnehagar i tal 2012.
- Vassenden, A., Thygesen, J., Bayer, S. B., Alvestad, M., & Abrahamsen, G. (2011). Barnehagenes organisering og strukturelle faktorerers betydning for kvalitet: IRIS.

8 Appendix A: Informasjonsskriv til deltakere

From: Henrik Berger NTNU/DMMH [henribe@stud.ntnu.no]

Sent: 2011-03-16 11:24:28 MET

To: (mottaker_epost)

Subject: Studie om organisering, uteaktivitet og innholdsformidling i ulike barnehager

Kjære styrer, enhetsleder og pedagogiske leder!

Informasjon til pedagogiske ledere og styrere om studie om uteaktivitet og innholdsformidling i ulike barnehager

Studien er et mastergradsprosjekt i førskolepedagogikk ved Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Hensikten er å se på om det er likheter og forskjeller i innhold og organisering mellom ulike typer barnehager i forhold til uteaktivitet og innholdsformidling basert på informasjon fra styreren og de pedagogiske lederne. Ditt bidrag er viktig. Din barnehage er en av 200 barnehager som har blitt trukket ut til å være med i undersøkelsen. Desto flere som svarer, jo bedre kvalitet vil undersøkelsen ha. Alle som deltar vil få tilsendt rapport med resultatene fra studien.

Undersøkelsen blir gjennomført med spørreskjema på nett slik at det er raskt for deg å fylle ut og sende inn svarene. Det er frivillig å delta. Alle opplysninger du oppgir vil behandles konfidensielt og resultatene i undersøkelsen vil presenteres slik at ingen enkeltpersoner eller barnehager kan identifiseres. Spørsmålene i undersøkelsen knytter seg i hovedsak til innholdsformidling og organisering, i tillegg til bakgrunnsopplysninger som alder, utdanning, stilling og type barnehage. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Datamaterialet anonymiseres senest ved prosjektslutt 31.12.2011.

For å delta på undersøkelsen ber vi deg benytte følgende link til svarskjema.

Det er en fordel om både styrer/enhetsleder og pedagogiske ledere svarer. Vi ber deg som er enhetsleder eller styrer om å videresende denne eposten til alle pedagogiske ledere ved enheten eller barnehagen!

[https://survey.svt.ntnu.no/TakeSurvey.aspx?EID=\(tilfeldig_alfanumerisk\)](https://survey.svt.ntnu.no/TakeSurvey.aspx?EID=(tilfeldig_alfanumerisk))

Ta gjerne kontakt med oss på oppgitt telefonnummer dersom du har spørsmål til undersøkelsen. På forhånd tusen takk for at du hjelper til ved å svare.

Med vennlig hilsen,

Henrik Berger (masterstudent NTNU/DMMH), 93214575

Olav Bjarne Lysklett (veileder DMMH), 73805250

Per Egil Mjaavatn (kontaktperson NTNU), 73598103

Trondheim, 16.3.2011

9 Appendix B: Spørreskjema

WARNING! You are currently in preview mode and your responses are being saved. You should be sure to delete your entries before collecting real responses and analyzing your data.

Side 1: Om deg

Takk for at du deltar i undersøkelsen. Ditt bidrag er viktig!

Det er frivillig å delta og å svare på spørsmålene. Desto flere som svarer, jo bedre kvalitet vil undersøkelsen ha. Alle opplysninger du oppgir vil bli behandlet konfidensielt, og resultatene fra undersøkelsen vil bli presentert slik at ingen enkeltpersoner eller barnehager kan identifiseres.

1. Hvilket år er du født?

2. Er du mann eller kvinne?

Mann Kvinne

3. Hvilken stilling har du i dag?*

Pedagogisk leder
 Styrer/enhetsleder
 Både pedagogisk leder og styrer/enhetsleder

4. Er du fast ansatt?

Ja Nei

5. Når begynte du å jobbe i den barnehagen du jobber i nå?

6. Hvor mange års utdanning har du etter videregående skole?
(0 år eller mer avrundet opp til nærmeste hele år)

7. Har du fullført noen av følgende utdanninger? Kryss av alle som er aktuelle

Førskolelærerutdanning
 Lærerutdanning
 Spesialpedagogikk
 Annen høyere utdanning (spesifiser):

8. Hvilke av følgende har barnehagen din som en del av navnet sitt?

Eksempel: Hvis barnehagen din heter "*Svingen barnehage*" krysser du bare av for "Barnehage"

Eller hvis barnehagen din heter "*Svingen gårds- og musikkbarnehage*" krysser du av både for "Gårdsbarnehage" og "Musikkbarnehage".

Sett minst ett kryss, og kryss flere hvis aktuelt.

Velg minst 1.

Barnehage
 Gårdsbarnehage
 Familiebarnehage
 Kulturbarnehage
 Montessoribarnehage

- Steinerbarnehage
- Idrettsbarnehage
- Naturbarnehage
- Friluftsbarnhage
- Båtbarnehage
- Maritim barnehage
- Musikkbarnehage
- Annet (Merk: Ikke "Svingen", kun det som står ETTER "Svingen ..."):

Neste

Om barnehagen

På de neste spørsmålene vil du bli spurt om forskjellige opplysninger om *gruppen din*. Med dette mener vi den avdelingen, barnegruppen eller lignende som du er pedagogisk leder for.

1. Hvor mange barn er det på gruppen din?

2. Hvilken alderssammensetning beskriver best din gruppe?

0-3 år 3-6 år 0-6 år

3. Hvor mange ansatte er det på gruppen din inkludert deg selv?

[Tilbake](#)[Neste](#)

Om barnehagen

På de følgende spørsmålene vil du bli spurt om forskjellige forhold ved *din enhet/barnehage*. Med dette mener vi at du svarer for enheten din som helhet hvis det er flere barnehager i enheten, og for din barnehage hvis det kun er én barnehage i enheten.

1. Hvordan drives enheten/barnehagen?

- Privat foreldredrevet
- Privat bedriftsbarnehage
- Privat eier som driver 3 eller færre barnehager
- Privat eier som driver 4 eller flere barnehager
- Kommunalt drevet
- Fylkeskommunalt drevet
- Stiftelse

2. Har hele eller deler av enheten/barnehagen en spesiell profil, ideologisk grunnlag eller et langtids satsningsområde?

- Ja Nei

3. Hvis ja: Beskriv med inntil ca. 25 ord:

4. Hvis ja: Fra hvilket årstall har dere drevet med denne profilen/ideologien/satsningsområdet?

5. I hvilket fylke ligger barnehagen?

6. Hvor mange kvinner er ansatt ved enheten/barnehagen?

7. Hvor mange menn er ansatt ved enheten/barnehagen?

8. Hva var fraværsprosenten totalt ved enheten/barnehagen i 2010?
(Bruk punktum i stedet for komma)

9. Hvor mange heldagsplasser i alderen 0-3 år er det på enheten/barnehagen?

10. Hvor mange heldagsplasser i alderen 3-6 år er det på enheten/barnehagen?

11. Hvor mange avdelinger/barnegrupper med alderssammensetning 0-3 år er det ved enheten/barnehagen?

12. Hvor mange avdelinger/barnegrupper med alderssammensetning 3-6 år er det ved enheten/barnehagen?

13. Hvor mange avdelinger/barnegrupper med alderssammensetning 0-6 år er det ved enheten/barnehagen?

[Tilbake](#)[Neste](#)

Uteaktivitet

BRUK AV UTEOMRÅDE VED BARNEHAGEN I LØPET AV ÅRET (INNENFOR "GJERDET")

På de følgende spørsmålene ønsker vi at du svarer ut fra hva du mener beskriver aktiviteten i din gruppe i løpet av det siste året sett under ett (dvs. fra denne datoen i fjor til i dag).

1. Hvor mange dager i uken bruker gruppen uteområde i direkte tilknytning til barnehagebygning (innenfor "gjerdet")?

2. Hvor mange timer pr dag bruker gruppen uteområdet de dagene området blir brukt?

3. Hva finnes på uteområdet som barna kan bruke fritt når de selv vil? Kryss av alle som er aktuelle:

- Sandkasse
- Huske eller disse
- Sklie eller rutsje
- Kulle eller haug
- Trær
- Overbygd spiseområde
- Åpent spiseområde
- Akebakke
- Gapahuk
- Klatretre
- Klatreknaus eller klatreskrent
- Skileikeplass
- Lavvo eller telt
- Lekehytte
- Sykkelområde eller sykkelbane
- Tett skog eller "trollskog"
- Ballplass
- Ubearbeidet område
- Annet, vennligst spesifiser:

BRUK AV TUROMRÅDE UTENFOR BARNEHAGEOMRÅDET I LØPET AV ÅRET (UTENFOR "GJERDET")

4. Hvis barnehagen går på tur til turområde utenfor barnehagen: Hvor finnes de ulike turområdene? Kryss av for flere hvis barnehagen har flere turmål:

- Bruker ikke turmål utenfor barnehageområdet
- Ved stranden eller sjøen

- Ved bekk eller elv
- Ved vann eller innsjø
- I skog
- På innmark og eng
- På fjellet
- I park
- I by
- Bondegård
- På myr
- Annet, vennligst spesifiser:

[Tilbake](#)[Neste](#)

Uteaktivitet (forts.)

1. Hva finnes på de ulike turområdene som barna kan bruke fritt når de selv vil?

Kryss av alle som er aktuelle for ett eller flere av turområdene:

- Akebakke
- Sklie eller rutsje
- Huske eller disse
- Gapahuk
- Leirplass
- Naturleikeplass
- Klatretre
- Klatreknaus eller klatreskrent
- Skilekeplass
- Permanent lavvo eller telt
- Skøytebane eller islagt vann
- Kolle eller haug
- Tett skog eller "trollskog"
- Annet, vennligst spesifiser:

På de følgende spørsmålene ønsker vi at du svarer ut fra hva du mener beskriver aktiviteten i din gruppe i løpet av det siste året sett under ett (dvs. fra denne datoen i fjor til i dag).

2. Hvor ofte bruker gruppen din turmål utenfor barnehageområdet?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Hvor ofte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Anslå hvor mange timer i gjennomsnitt som gruppen din bruker turområdet de dagene dere er på tur (inkludert tid til og fra området)?

4. Hvor mange turområder har barnehagen?

5. Hvor langt unna barnehagen ligger *det nærmeste* turområde utenfor barnehagen målt i kilometer? (f.eks. 0.1 km, 0.7 km, 6 km etc. Bruk punktum i stedet for komma)

6. Hvor langt unna barnehagen ligger turområdet utenfor barnehagen som ligger *lengst unna* målt i kilometer? (f.eks. 0 km, 0.6km, 23km etc. Bruk punktum i stedet for komma)

Tilbake

Neste

Innhold

På de følgende spørsmålene ønsker vi at du svarer ut fra hva du mener beskriver aktiviteten i løpet av siste barnehageår. Med spørsmålet "Hvis du ser året under ett" mener vi slik du husker året under ett fra denne dato i fjor.

Vennligst angi både inne og ute.

1. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte blir barna på din gruppe lest eller fortalt for?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hvis du ser året under ett: Hvilke typer tekster forteller dere i løpet av en typisk uke på din gruppe? Kryss av alle som er aktuelle

- Bildebøker uten tekst
- Bildebøker med tekst
- Bøker hovedsaklig med tekst
- Dikt, rim og regler fra bok
- Dikt, rim og regler muntlig
- Eventyr, sagn og myter fra bok
- Eventyr, sagn og myter muntlig
- Annet, vennligst spesifiser:

3. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte lager dere tekster sammen med barna på din gruppe, skriftlig eller muntlig? (F.eks. tullerim, skrive bokstaver, fortellinger fra hverdagen, etc.)

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte går barna på ski på din gruppe de årstidene dette er aktuelt?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Hvor ofte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte leker eller spiller barna ball på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

			uka	pr. mnd.	året		
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte sykler barna på din gruppe de årstidene dette er aktuelt?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Hvor ofte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte synger dere med barna på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte maler eller modellerer barna på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med artsbestemming med barna på din gruppe (f.eks dyr/sportegn/fugler/insekter/planter etc)?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hvis du ser året under ett: Gjør barna på din gruppe noe av følgende mens de er i barnehagen? Kryss av alle som er aktuelle:

- Kildesortering av søppel
- Kompostering av matrester, planterester etc
- Strømsparetiltak
- Andre miljøtiltak, vennligst spesifiser:

11. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte besøker din gruppe en kirke, menighet eller annet religiøst sted?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Hvor ofte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte har din gruppe fellessamtaler eller barnemøter hvor barna får være med å bestemme hvordan man skal oppføre seg mot hverandre?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

			uka	pr. mnd.	året		
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hvis du ser året under ett: Har din gruppe samarbeid med en eller flere institusjoner, foreninger eller lag i nærområdet?

Kryss av alle som er aktuelle

- En eller flere organisasjoner
 En eller flere lag
 En eller flere institusjoner
 Annet i nærmiljøet, vennligst spesifiser:

14. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte leser dere om eller formidler dere kunnskap om historiske hendelser, personer eller steder til barna på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med telling og representasjon av antall (f.eks. fingre, gjenstander, symboler etc.) med barna på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Hvis du ser året under ett: Hvor ofte jobber dere med sortering og størrelser med barna på din gruppe?

	Daglig	Annenhver dag	Én el. to ganger i uka	Én el. flere ganger pr. mnd.	Én el. flere ganger i året	Sjeldnere	Aldri
Inne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ute	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Hvis du tenker på de forrige 2 hele ukene:

Hvor mange dager var gruppen din på tur til et turmål utenfor barnehageområdet?

Tilbake

Neste

Siste side: Mer om innhold og organisering

1. Av det følgende synes jeg dette er **det viktigste** barnehager bør jobbe med: (velg maksimum ett alternativ fra listen)

- Antall, rom og form
- Sosial kompetanse
- Etikk, religion og filosofi
- Kropp, bevegelse og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Dokumentasjon
- Natur, miljø og teknikk
- Omsorg og tilknytning
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Nærmiljø og samfunn

2. Av det følgende synes jeg dette er det **nest viktigste** barnehager bør jobbe med: (velg maksimum ett alternativ fra listen)

- Antall, rom og form
- Dokumentasjon
- Natur, miljø og teknikk
- Etikk, religion og filosofi
- Kunst, kultur og kreativitet
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse og helse
- Nærmiljø og samfunn
- Omsorg og tilknytning
- Sosial kompetanse

3. På en skala fra 1 til 6, hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn?

	Svært uenig					Svært enig
	1	2	3	4	5	6
Det blir satt inn vikar hvis jeg er borte en dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I løpet av det siste året har jeg gått på jobb selv om jeg har følt meg så dårlig at jeg ikke fikk utført alle mine arbeidsoppgaver på vanlig måte den dagen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis det finnes flere forskjellige måter å utføre arbeidet mitt på, kan jeg selv velge hvilken framgangsmåte jeg skal bruke	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kan påvirke mengden av arbeid som blir tildelt meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kan påvirke avgjørelser om hvilke personer jeg skal samarbeide med	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kan selv bestemme når jeg skal ha kontakt med barn og foreldre	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kan påvirke beslutninger som er viktige for mitt arbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbake

Ferdig